إِنَّ ٱلصَّلَوٰةَ كَانَتۡ عَلَى ٱلۡمُؤۡمِنِينَ كِتَٰبٗا مَّوۡقُوتٗا

په رښتيا سره لمونځ پر مؤمنانو په ټاکلي وخت کي فرض کړل شويدی

لمونځ ښکاره معراج د زړه دی هم رحمت درباندي اوري
پـه حضور د چـا ولاړ يې څـه کـوې څـوک درتـه ګـوري

دحنفی فقهی له دیدګاه څخه

د لمانځه اثبات او صحت

مؤلف:

جان محمد کاکړ "کندهاری"

۱۳۸۸ لمریز کال دوهم چاپ

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحيم

د کتاب ټول چاپي حقوق
د ليکوال او خپرندوی سره خوندي دي

د کتاب پیژندنه:
****

❖ د کتاب نوم	:::	د لمانځه اثبات او صحت
❖ ليکوال	:::	جان محمد کاکړ "کندهاری"
❖ سمون	:::	مولف پخپله
❖ کمپوز	:::	مولف پخپله
❖ خپرندوی	:::	فيضي کتب خانه
❖ د چاپ کال	:::	۱۳۸۸دوهم چاپ
❖ د چاپ شمېر	:::	زر ټوکه

(c) ketabton.com: The Digital Library

فهرست

۱. لمونځ ٦
۲. په اسلام کي د لمونځ مرتبه ۱۲
۳. اودس ۱۸
۴. د اودس فرضونه ۲۰
۵. د اودس سنتونه ۲۰
٦. د اودس مستحبات ۲۱
۷. د اودس آداب ۲۲
۸. د اودس نفلونه شپږ دی ۲۲
۹. د اودس منهیات اته دی ۲۳
۱۰. د اودس تازه کولو طریقه ۲۴
۱۱. پر موزو مسح کول ۲۸
۱۲. تیمم ۳۰
۱۳. د اودس ماتونکي ۳۲
۱۴. د حیض بیان ۳۳
۱۵. غسل ۳۳
۱٦. د غسل شپږ سنتونه ۳۴
۱۷. د غسل کولو طریقه ۳۴
۱۸. د غسل اقسام ۳۵
۱۹. د لمانځه شرطونه ۳۷
۲۰. د لمانځه فرضونه ۳۸
۲۱. د لمانځه واجبات ۳۸
۲۲. د لمانځه سنتونه ۴۰
۲۳. د لمانځه مستحبات ۴۲
۲۴. د لمانځه مکروهات ۴۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۵. د لمانځه مفسدات ۴۶
۲۶. د سهوي سجدې ۴۷
۲۷. د لمانځه لفظي ترجمه ۴۸
۲۸. دلمانځه ادا کولو صحيح طريقه ۵۵
۲۹. په امام پسې په جماعت لمونځ کول ۶۲
۳۰. لاحِق او مسبوق ۶۴
۳۱. د په لمانځ کي د قرآن قرآئت ۶۷
۳۲. د وِتر لمونځ ۶۹
۳۳. د جماعت د لمانځه فضيلت او تاکيد ۷۰
۳۴. دقضاء شوو لمونځونو د بيا راګرځولو طريقه ۷۴
۳۵. د جمعې لمونځ ۷۷
۳۶. د جمعې د لمانځه د وجوب شرطونه ۷۹
۳۷. د جمعې د لمانځه د صحت شرطونه ۷۹
۳۸. مسافرانه لمونځ ۸۱
۳۹. د تراويح لمونځ ۸۷
۴۰. د اخترونو لمونځونه ۸۹
۴۱. د جنازې لمونځ ۹۴
۴۲. سنت او نفل لمونځونه ۱۰۰
۴۳. تحية الوضوء ۱۰۲
۴۴. صلوة الاشراق ۱۰۲
۴۵. تحية المسجد ۱۰۲
۴۶. صلوة الاوابين ۱۰۳
۴۷. صلوة التهجد ۱۰۳
۴۸. صلوة التسبيح ۱۰۳
۴۹. په کوم وخت کي لمونځ ماتول جائز دي ۱۰۴

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرّحمٰن الرّحيم

الحمد لله الذى فرض على عباده الصلوٰة وجعلها كتابًا موقوتا والصلوٰة والسلام على نبيه الذى قال الصلوٰة عمادالدين من اقامها فقد أقام الدين ومن هدمها فقد هدم الدين وعلى آله وصحبه ومن تبع هداهم إلى يوم الدين.

اما بعد: غاړه ايښودل و او امرو ته د لوی او مهربان خدای ﷻ او د ټولو هغو احکامو منل چي د الله ﷻ او د ده د رسول حضرت محمد ﷺ له طرفه څخه دي اسلام ورته ویل کيږی. د الله تعالیٰ ﷻ او د هغه د رسول ﷺ دا اوامر اساسًا پر پنځو برخو ويشل شوي او هری برخي ته يې فريضه ويل کيږی چي په رأس کي يې کلمهٔ طيبه ده.

"لَآ اِلٰهَ اِلاَّ اللّٰهُ مُحَمَدٌ رَّسُوْلُ اللّٰه"

څرنګه چي دغه کلمه د اسلام د پاک او سپيڅلي دين اساس او بنسټ تاکل شويده نو د بزرګۍ، عظمت او برکت په خاطر له څلورو (۴) خواؤ څخه يې هر طرف په يوه اساسی ستون باندی تکيه دی چي دغه ستنی يې لمونځ کول، روژه نيول، زکات ورکول او د کعبي شريفي زيارت (حج) کول دي چي دا څلور

(c) ketabton.com: The Digital Library

واړه فرض او هر يو يې جدا تفصيل لري، د الهي فيوضاتو څخه ډک او د انسانانو د ګټو په خاطر راليږل شويدي او د کلمۀ طيبې سره د اسلام د پاک دين پنځه اساسي فريضې تشکيلوي.

څرنګه چې د اسلام دين داسې تنظيم شويدی چې پر سر يې کلمۀ طيبه او هغه بيا پر څلورو ستنو ولاړه ده نو سوال پيدا کيږي چې دا څلور واړه ستنې پر څه شي ولاړې دي ؟ هغه ښه اخلاق (حسن اخلاق) دی، حديث شريف دی چې عليه الصلوٰة والسلام فرمايي:

بُعِثتُ لِاُتَمِّمَ مَكَارِمَ الاَخلاقِ.

زه د ښو اخلاقو دتکميل او بشپړولو د پاره را استول شوی يم.

په محمدي کړنلاره کې د توحيد نه وروسته لمونځ فرض ګڼل شوی دی چې د دغه کتاب هدف هم د لمانځه په باب ښوونه ده .

لمونځ: په اسلام کې لمونځ د عبادت هغه لمړی رکن دی چې دا رکن پر امير، غريب، زوړ، ځوان، نر، ښځه ، روغ او ناروغ ټولو يو شان فرض دی.

لمونځ هغه يوازنۍ عبادت دی چې په هيڅ کوم حالت کې له هيڅ چاڅخه نه ساقط کيږی، که دا فرض څوک په ولاړه نشي اداکولای نو په ملاسته دي يې ادا کړي او که يې په خوله نشي اداکولای نو په اشاره دي يې ادا کړي، او که د ډير مجبوريت په وخت کې څوک دريدلای نشي نو د تګ او تلو په حالت کې دي

(c) ketabton.com: The Digital Library

ادا کړي او څوک چي د سپرلۍ په کوم سخت حالت کي وي نو کومي خواته چي موقع وي هغې خوا ته دي مخ کړي او خپل لمونځ دي اداکړي.

لمونځ څه شي دي؟ د خپل خالق په حضور کي د مخلوق د خپل زړه، ژبي، لاسونو او پښو په ذريعه د بندګۍ او عبوديت اظهار، د هغه رحمٰن او رحيم يا د او د هغه د بې انتها احسانونو شکريه، د ازل د حسن حمد او ثنا او د هغه د لويي او عظمت اقرار دی، لمونځ دخپل محبوب سره د خپل محجوب روح خطاب دی ، لمونځ د مولا په حضورکي د جسم او جان بندګي ده، لمونځ د باطني احساساتو د نياز او عذر وړاندی کول دي او زمونږ د زړه د ساز فطري ترانه ده، لمونځ د خالق او مخلوق په منځ کي د تعلق غوټه او د علاقې شيرازه ده، لمونځ د روح تسکين ، د ناقرار زړه تشفٰی، او د مايوس زړه دارو دي، لمونځ د فطرت آواز او داحساس او اثر منونکي طبيعت د زړه چيغه ده، لمونځ د ژوندانه حاصل او د هستۍ خلاصه ده .

و کوم غير طاقت يعنی داسی طاقت ته چي نه ليدل کيږي سر ايښودل او د هغه په حضورکي دعا او فريادکول او د هغه څخه په مشکلاتو کي تسلٰی موندل د انسان فطرت دی، داسي معلوميږي چي د زړه په اعماقو کي يو داسي ډول ساز شته چي پر

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه نامعلومي ګوتي ولګيږي نو هغه تل ږغيږي يا په بل عبارت په ږغيدلو پيل کوي او همداد أَلَسْتُ بِرَبِّكُمْ فطري ځواب دی.

قرانٰ ځای په ځای د انسانانو د دغه فطري حالت نقشه کښلې ده او دا پوښتنه يې کړيده چي هر کله پر تاسي مصيبتونه راځي او يا تاسو په سمندرونو له طوفان سره مخامخ کيږئ يا ستاسو بيړۍ او جهازونه په ګردابونو کښي ايساريږي او بنديږي نو په دغه رازو ختونو کي د الله نه سوا بل څوک دی؟ چي تاسو ورته ناري ووهئ.

لنډه دا چي د انسان ټنډه تل پخپله د يو داسي مسجود په تلاښ او سيږي چي د هغه په مخ کي دي ټيټ شي او د زړه نياز دي ورته وړاندی کړي، او د خپل د زړه هيلي ورته عرض کړي، لنډه دا چي عبادت د همدې فطري مطالبې ځواب دی، که دا نه وي نو د انساني روح د جنون د جوش علاج يو ناممکن کار دی.

که يومذهب ډير زيات وحشي هم وي نو په هغه کي هم د فطرت د دغه آواز د تسلۍ د پاره د عبادت ځيني لړ او ډير دودونه او مقررات موجود وي، پس نو آسماني مذهبونه لدې کار څخه ځرنګه خالي کيدای شي.

د نړۍ په هر آسماني مذهب کي د پاک خدای ﷻ د يادولو

(c) ketabton.com: The Digital Library

حکم او د هغه د یادولو ځیني مراسم او مقررات موجود دي، که په اسلام کي حمد او تسبیح شته نو په یهودیانوکې دعا او په پاریسیانو کې زمزمه او په هندوانو کي بهجن موجود دي او په شپه او ورځ کي د دې فریضې د اداکولو د پاره په هر یو مذهب کي ځیني ټاکلي وختونه هم شته، نو په دغه اساس باید په دغه خبره یقین وکړای شي چي لمونځ دمذهب د هغو اصولوڅخه دی چي د نړۍ د ټولو مذهبونو وربانديي اتفاق دی.

د قرآن مجید دتعلیماتو سره سم نړۍ ته هیڅ یو داسي پیغمبر نه دی راغلی چي هغه دي خپل امت ته د لمانځه تعلیم نه وي ورکړی او یا یې د لمانځه په خصوص تأکید نه وي کړی خصوصًا په ابراهیمي ملت کي د لمانځه مقام اوحیثیت د نورو ټولو ادیانو څخه زیات او څرګند دی، د قرآن کریم تائید له زبور او تورات څخه هم کیږی.

کله چي حضرت محمّدﷺ مبعوث شو نو د توحید څخه وروسته لمړئ حکم چي ورته وکړل شو هغه د لمانځه حکم وو.

يَٰٓأَيُّهَا ٱلۡمُدَّثِّرُ ﴿١﴾ قُمۡ فَأَنذِرۡ ﴿٢﴾ وَرَبَّكَ فَكَبِّرۡ ﴿٣﴾ سورة۷٤

یعنی ای په بړستن کي پیچلې (محمده) پاڅه او و ویروه (خلګ د خدای له عذابه) او ستا رب وستایه په لویي سره، الله

(c) ketabton.com: The Digital Library

ﷻ په لویي سره ستایل د لمانځه اساس او بنسټ دی.

حضور ﷺ ویده خلک راویښ کړل او چا چي لار ورکه کړیوه هغه ته یې لار وښودله او ناپوه خلک یې پوه کړل او د خدای ﷻ او بندګانو په منځ کي هغه تعلقات چي له منځه تللي وه پر ځای او قایم کړل ، د غوښو، هډوکو، سرو او سپینو، ختنتو او ډبرو هغه بتان چي د خدایي مقام یې نیولی ووکښته سر دلاندی وغروځول او په نړۍ کښي یې د یو(۱) واحد خدای ﷻ لمونځ باقي پریښود او بیله خدای ﷻ نه یې بل چاته سجده حرامه او منع کړل او په دغه ترتیب یې د لمونځ اصلي حقیقت په نړۍ کي ځرګند کړ.

رسول الله ﷺ عربو او د نړۍ نورو بت پرستو قامونو ته له توحید نه وروسته د لمانځه طریقه وروښودله او د لمانځه ارکان او آداب یې هم ور وښودل او د مؤثرو دعاګانو تعلیم یې ورته ورکړ، مشرکین او اهل کتاب (یهود او نصارٰی) یې د اسلام و مقدس دین ته راوبلل، د اسلام د قبلولو نه وروسته یې هغوی ته د لمانځه تعلیم ورکړ او هغوی ته یې د دې تأکید وکړ چي یوازي لمونځ دی چي د خدای ﷻ په حضورکي د بنده د ټولو مشکلاتو، حاجاتو او تکلیفونو څخه د نجات او راز او نیاز ذریعه ده، الله تعالی ﷻ په قرآن کریم کښي خپلو بندګانو ته داسي امر کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

حَـٰفِظُواْ عَلَى ٱلصَّلَوَٰتِ ﴿٢٣٨﴾ ۲سورة

يعني د لمونځونو ساتنه کوئ.

داحکم دلمانځه د ظاهري او معنوي دواړو حيثيتونو په ساتنه مشتمل دی او د مسلمان د پيژندني دپاره دانبني مقرري دي:

وَهُمْ عَلَىٰ صَلَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ ﴿٩٢﴾ ٦سورة

يعني هغوي د خپلو لمونځونو ساتنه کوي.

ٱلَّذِينَ هُمْ عَلَىٰ صَلَاتِهِمْ دَآئِمُونَ ﴿٢٣﴾ ٧٠سورة

يعنی ځوک چي خپل لمونځ تل ادا کوي.

وَٱلَّذِينَ هُمْ عَلَىٰ صَلَوَٰتِهِمْ يُحَافِظُونَ ﴿٩﴾ ٢٣سورة

يعنی او بريالي دي هغه خلک چي د خپلو لمونځونوساتنه کوي.

په خپله محمّد ﷺ ته امر کيږي چي ته پخپله هم لمونځ کوه او اهل او عيال ته هم د لمونځ کولو حکم کوه او په هغه لمونځ چي د هغه لمونځ په مکه مکرمه کښي دقيام په زمانه کښي ادا کول ډيرمشکل دي په پوره پابندۍ او مضبوطيا سره ټينګ اوسي الله جَلَّ جَلَالُهُ حکم وکړ.

وَأْمُرْ أَهْلَكَ بِٱلصَّلَوٰةِ وَٱصْطَبِرْ عَلَيْهَا ﴿١٣٢﴾ ٢٠سورة.

يعني د خپل کور خلګو ته د لمانځه امر کوه او پخپله هم په لمانځه باندي پابند اوسه.

لمونځ بايد څنګه وي؟ وي ويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

وَقُومُواْ لِلَّهِ قَـٰنِتِينَ ﴿٢٣٨﴾ ۲سورة

یعنی او د الله ﷻ په حضور کي په ادب سره ودریږئ.

دارازستاینه اوتعریف وشو.

ٱلَّذِينَ هُمۡ فِي صَلَاتِهِمۡ خَـٰشِعُونَ ﴿٢﴾ ۲۳سورة

یعني کامیاب دي هغه مؤمنان چي په لمانځه کي خشوع او عاجزی کوي. حکم وشو!

ٱدۡعُواْ رَبَّكُمۡ تَضَرُّعًا وَخُفۡيَةً ﴿٥٥﴾ ۷سورة

یعني تاسو خپل رب په ډیره عاجزۍ سره او پټ پټ یادوئ.

وَٱدۡعُوهُ خَوۡفًا وَطَمَعًا ﴿٥٦﴾ ۷سورة

یعنی او خپل خدای ﷻ له ویري او امید سره یادوئ.

وَٱدۡعُوهُ مُخۡلِصِينَ لَهُ ٱلدِّينَ ﴿٢٩﴾ ۷سورة

یعني او خدای ﷻ بولئ په داسي حال کي چي یوازي د هغه د دین دپاره اخلاص کونکي یاست. له دې اجمالي نظر نه وروسته د لمانځه پرټولو مباحثو یو تفصیلي نظرضروري دی.

په اسلام کښي د لمونځ مرتبه: له اسلام څخه لمړی هم په نړۍ کښي کوم یو دا راز مذهب نه دی تیر شوی چي په هغه کښي لمانځه ته اهمیت نه وي ورکړه شوی لیکن له دی کبله چي هغه مذهبونه په خاصوخاصو قامونو او وختونو پوري محدود ؤ نو له هغو څخه په عملي ډول د لمانځه اهمیت ولاړ، لکه چي د

(c) ketabton.com: The Digital Library

اسلام نه وړاندي د نړۍ په هيڅ يو مذهب کښي د ننني لمانځه يعنی د خدای ﷻ په حضور کښي د عبوديت اقرار او د هغه حمد او ثنا ته يو واضح او معين او تأکيدي حيثيت حاصل نه دی يعنی د کوم يو مذهب د پيروانو بلکه د ملهمانو د عمل څخه هم د لمانځه دا صورت نه ثرګنديږي او نه لکه څنګه چي تيرشول، د قرآن له مخي په نړۍ کښي کوم داسي پيغمبر نه دی راغلی چي هغه ته دي د لمانځه حکم نه وي ورکړ شوی، او هغه د لمانځه تاکيد نه وي کړی، مګر موجوده حيثيت دا دی چي پرته له اسلام څخه لمونځ په بل هيڅ کوم يو مذهب کښي په ثرګند او واضح او مؤکد صورت کښي باقي نه دی پاته شوی او د دې کار سبب دا دې چي له دې کبله چي محمّد ﷺ نړۍ ته د خاتم الانبياء او قرآن مجيد د خاتم الکتب السماويه په حيث راغلی دی نو دې الٰهي فريضې ته د اسلام په کامل دين کښي يو داسي منظم او واضح او مؤکد او ثرګند صورت ورکړشويدی چي هغه ترقيامته پوري په نړۍ کښي قايم او باقي پاته شي.

لمونځ د اسلام هغه فريضه ده چي له دې فريضې هيڅ کوم يو متنفس مسلمان هم تر څو چي د هغه هوښ او حواس باقي او په ځای وي په هيڅ حالت کښي نه شي معاف کيدلای ، په قرآن مجيد کښي د سلو وارو څخه ډير د لمانځه تعريف او ستاينه او

(c) ketabton.com: The Digital Library

د لمانځه د په ځای او ادا کولو کښې سستی او تنبلي او کاهلي د نفاق علامه او د لمانځه پرېښول او نه کول د کفر نخښه ښودل شویده.

لمونځ د هغې فريضې نوم دی چې د اسلام سره يو ځای او ملګری پیدا شوی او تکمیل يې د قدس په هغه شبستان کښې وشو چې په خلګو کښې د معراج په نوم يادېږي.

په اسلام کښې لمړی فرض ایمان او د ایمان لوازم دي ، او د ایمان نه وروسته دوهم فرض لمونځ دی لکه چې د سورة روم په ځلرمه رکوع کې لمړی دا حکم ورکړشو.

فَأَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفًا ۚ فِطْرَتَ ٱللَّهِ ٱلَّتِى فَطَرَ ٱلنَّاسَ عَلَيْهَا ﴿٣٠﴾ .٣سورة

يعنی خپل مخ د هرڅه څخه وګرځوه د توحيد په دين يې سم کښېږده هم هغه د الله فطرت چې په دغه فطرت هغه خلګ جوړ او پيدا کړيدي.

دينه وروسته دوهم ځل دې سره ملحق حکم دا دی :

وَأَقِيمُوا۟ ٱلصَّلَوٰةَ وَلَا تَكُونُوا۟ مِنَ ٱلْمُشْرِكِينَ ﴿٣١﴾ .٣سورة

يعنی او لمونځ قائم وساتئ او له مشرکانو څخه مه کيږئ .

له دې پاک آيت څخه خو يو د توحيد او ايمان نه وروسته له ټولو مهم شی لمونځ ثابتيږي او بله ورڅخه دا خبره معلوميږي چې د لمونځ د پرېښوولو په صورت کښې په کفر او شرک کښې

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ګرفتاره کيدلو ويره ده، او دا ځکه چي ترڅو موږ د زړه کيفيت د دبادنيو اعمالو په ذريعه زيات او ډير نه کړو نو پخپله د هغه کيفيت سره د هغه کيفيت د زائل کيدلو ويره ملګرې اوسيږي، همدا سبب دى چي حضرت محمّد ﷺ به تل د لمونځ په اهميت ډير زور کاوه او د لمونځ د تارک او نه کوونکي په خصوص کښي به يې د شرک او کفر ويره ښکاره کوله.

لکه حضرت محمّد ﷺ چي وويل:

"لمونځ د دين ستن ده."

او لکه څنګه چي د ستنې په لويدلو او ليرې کيدلو عمارت او ودانۍ غورځيږي همدغه راز د لمانځه په نه کولو او پريښودلو د زړه دينداري هم رخصت کيږي په هغه وخت کښي چي د طائف يو وفد (هيئت) او جرګه مدينې منورې ته راغلله او د روغي په خبرو اترو يې پيل وکړ نو دغي جرګې د لمانځه او جهاد او صدقاتو څخه د ځانونو د مستثنٰى کولو غوښتنه وکړه، حضرت محمّد ﷺ د دوو وروستيو خبرو يعني جهاد او صدقاتو څخه هغوى مثتثنٰى کړل ليکن د لمانځه په خصوص يې وويل:

"په کوم دين کښي چي د خداى په حضور سر ټيټول نه وي په هغه دين کښي هيڅ خير نشته"

حضرت محمّد ﷺ دا هم ويلى دي چي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

"لمونځ د زړه رڼایي او روښانتیا ده"

او په خپل خصوص کښي یې ویلي دي:

"لمونځ زما دسترګو سوړوالی دی"

په یوه تمثیل کښي یې وویل:

"انسان تل په اور کښي سوځیږي او په لمانځه دغه اور مړکیږی دا اور د ازل د محبوب د هجر او فراق اور دی، او لمونځ هغه صفا اوبه دي چي دغه اور ورباندي مړ کیږي"

حضرت محمّد ﷺ وویل چي:

"د کفر او ایمان په منځ کښي امتیاز او بیلونکی شی یوازي لمونځ دی"

او دا ځکه چي ایمان او کفر دواړه د انسان د باطني حالت سره تعلق لري چي اظهار یې یوازي د اعمالو په ذریعه کیدلای شي د مسلمان هغه عمل چي په ورځ کښي یې څو واره خلګو ته د لیدلو موقع په لاس ورځي یوازي او یوازي لمونځ دی.

لکه څنګه چي مو مخ کښي وویل لمونځ د ایماندارو یوه فریضه ده نو لازم دی چي لمونځ کوونکی لمړی دایمان په معنیٰ ښه پوه او خبر وي:

د ایمان معنیٰ یقین او باور دی، یقین او باور تر هغو پوري نشی پیدا کیدای څو د الفاظو په معنیٰ و نه پوهیږو، نو ضرور

(c) ketabton.com: The Digital Library

دی چې په معنٰی د کلمۀ طیبې او آمنت بالله او په معنٰی د لمانځه ځان پوه او خبر کړو.

ایمان اقرار کول دي په ژبه سره او په هغه باندي تصدیق کول دي په زړه سره نو اقرار به کوي په ژبه چي

"لآ اِلٰهَ اِلاّ اللّٰهُ مُحَمَّدٌ رَّسُوْلُ اللّٰه"

یعني نشته بل معبود برحق لائق د عبادت بیله یو الله ﷻ څخه او محمّد ﷺ په حقه سره د الله ﷻ رسول او استاذی دی. په دغه اقرار باندي به په زړه سره تصدیق کوي یعني دا اقرار به د زړه په صدق سره کوي. بیا به د زړه په صدق سره دا اقرار کوي:

اٰمَنتُ بِاللّٰه وَمَلٰئِکَتِه وَکُتُبِه وَرُسُلِه وَالیَوْمِ الاٰخِرِ وَالْقَدْرِ خَیْرِه وَشَرِّه مِنَ اللّٰهِ تَعَالٰی وَالبَعثِ بَعدَ المَوْتِ.

ژباړه: یقین او باور لرم چي الله ﷻ یو (۱) دی شریک نلري په ذات او په صفاتو کښي او باور لرم پر ملائکه ؤ چي د الله تعالٰی معصوم بندګان دي نوراني دي له نوره پیدا دي د الله تعالٰی د اوامرو اطاعت کوي او سرکښي نه کوي، او باور لرم پر رسولانو د الله ﷻ چي هغوی په حق سره الله را استولي، څه چي هغوی ویلي هغه رښتیا دي، هغوی له نبوت نه مخکي او وروسته معصوم دي، شمیر یې یو سل او څلېرویشت زره (۱۲۴۰۰۰) کم و زیات دي، ایمان او باور لرم پر کتابونو د الله

(c) ketabton.com: The Digital Library

تعالیٰ ﷻ چي څلور(۴) کتابونه دي انجیل، زبور، تورات او آخر کتاب قرآن مجید دی چی پر خاتم الانبیاء محمّد بن عبدالله نازل شوی او تر قیامته له تحریفه محفوظ دی ، ایمان او باور لرم د آخرت پر ورځ چي د سور له دوهمه پوکه وروسته چي د مخلوقاتو د اعمالو د حساب او موازنې ورځ ده، او باور لرم چي خیر او شر او د هغه اندازه د الله ﷻ له طرفه دي، او باور لرم په پاڅون وروسته له مرګه د سور له دوهم پوک سره.

څرنګه چي مخ کښي مو وویل چي په اسلام کښي له توحید نه وروسته لمونځ فرض دې او دلمانځه ادا کول د هر مسلمان د زړه معراج او د خپل خدای ﷻ راز او نیاز دی نو ضرور دی چي په بشپړه پاکۍ او تطهیر سره و خپل رب ته ودریږو الله ﷻ فرمایي:

يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ إِذَا قُمۡتُمۡ إِلَى ٱلصَّلَوٰةِ فَٱغۡسِلُواْ وُجُوهَكُمۡ وَأَيۡدِيَكُمۡ إِلَى ٱلۡمَرَافِقِ وَٱمۡسَحُواْ بِرُءُوسِكُمۡ وَأَرۡجُلَكُمۡ إِلَى ٱلۡكَعۡبَيۡنِۚ ۝٦

یعني ای د ایمان څښتنانو کله چي لمانځه ته پاڅیږئ نو ووینځئ تاسي مخونه خپل او لاسونه خپل تر څنګلو پوري (سره له څنګلو) او مسح وکړئ تاسي پر سرونو خپلو او ووینځئ تاسي پښې خپلي تر پړکیو پوري (سره له پړکیو) ۵ سورة

اودس: د لمانځه لمړی فرض د اودس تازه کول دي، پخپله په اوداسه کښي څلور فرضونه، لس سنتونه، شپږ مستحبات،

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوه آداب، شپږ نفلون او اته منهيات موجود دي چې هر يو يې ځانته تفصيل لري.

د حضرت جابرؓ څخه روايت دی چي رسول الله ﷺ فرمائيلی دي چي د جنت کيلي لمونځ دی او دلمانځه کيلي اودس دی

[مشکوة شريف د فلاح الدارين په حواله]

له حضرت عمر بن خطاب ؓ څخه نقل دی چي رسول الله ﷺ فرمائيلي دي، کوم مسلمان چي په ډيره ښه طريقه سره اودس وکړي او له هغه نه پس د الله ﷻ د توحيد اقرار وکړي چی الله ﷻ د عبادت لائق او هيڅ يو شريک ورسره نشته، او شهادت ورکړي چي محمّد ﷺ په حقه سره د الله تعالٰی بنده او رسول دی يعني: اَشهَدُاَنْ لاَّاِلٰهَ اِلاَّاللّٰهُ وَحدَهُ لاَ شَرِيکَ لَهُ وَاَشهَدُاَنَّ مُحَمدًاعَبدَهُ وَرَسُوْ لُه ووايي د جنت دروازې ورته خلاصي شي په کومه دروازه چي غواړي جنت ته داخليدای شي.

[مسلم شريف، مشکوة شريف د فلاح الدارين په حواله]

د احاديثو په کتاب کښي داودس نه وروروسته د دغه دعا د ويلو فضليت هم بيان شويدی:

اَللهُمَّ اجعَلنِی مِنَ التوابِينَ وَجعَلنِی مِنَ الْمُتَطَهِرِينَ وَ جَعَلنِی مِن عِبادِکَ الصالِحين.

همدارنګه د مشکوة شريف د لمړی جلد د طهارت په باب

(c) ketabton.com: The Digital Library

کښي د اودس نه پس د دغه دعا فضيلت هم بيان شوېدی:

اَللّٰهُمَّ کَمَا طَهَّرتنا بِالْمَاءِ فَطَهِّرنا مِنَ الذُنُوب، اَشهَدُاَن لا اِلٰهَ اِلا اللّٰهُ وَحدَهُ لاشَرِيكَ لَهُ وَاَشهَدُاَنَّ مُحَمدًا عَبدَهُ وَرَسُولُه.

د اودس فرضونه:

(۱) د ټول مخ پرېمنځل ديوه غوږ د نرمۍ څخه د بل غوږ تر نرمۍ پوري او د تندی د ويښتانو د شنه کيدو له ځای څخه بيا د زني لاندی د ويښتانو د شنه کيدو تر ځای پوری.

(۲) د لاسو پرېمنځل تر څنگلو پوری.

(۳) د سر د څلرمي برخی مسح کول.

(۴) د پښو وينځل د ښنگريو سره.

د اودس سنتونه:

(۱) د اودسه په شروع کښي بِسمِ اللهِ الرحمٰنِ الرحِيم ويل.

(۲)مخکی له هغه چی په لوښی کښي لاسونه د ننه کړی د دواړو لاسونو پريولل تر مړوندو پوری.

(۳) مسواک وهل، که مسواک نه ؤ د شهادت په گوته سره د غاښو وينځل هم کفايت کوی.

(۴) په خوله اوبه لغړول او غړغړه کول.

(۵) په پوزه اوبه سوړل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(٦) په هغه لامده لاس چي د سرمسح په شوي وي د غوږو مسح کول.

(۷) د ږيري خلالول د لاس په ګوتو سره چي ږيره ګڼه نه وي ځکه چي د ګڼې ږيرې خلالول فرض دي.

(۸) د ټول سر مسح او دغاړې مسح کول، همدارنګه د پښو د ګوتو خلالول که د پښو ګوتي يو پر بل مښتي وي نو خلالول يې د لاس په خمچه ګوته سره فرض دي.

(۹) استنجاء وهل د چول په ډبره يا په لوټه يا ريګ يا پنبه يا هر هغه شی سره چه د پنبه له جنس څخه وی.

(۲۱) استنجاء وهل په اوبو سره که اوبه موجودی وي په داسې شرط سره که نجاست د راوتلو له ځای څخه تر يوه درهم لږ وي او که نجاست له يوه درهم تر انداز زياد وی نو بيا استنجاء واجب ده، که نجاست د مقعد څخه پرته نور بدن د يوه درهم په اندازه مردار کړي نو بيا استنجاء وهل فرض دي.

د اودس مستحبات:

(۱) د اودس نيت کول.

(۲) د اندامونو پرله پسي پريولل.

(۳) په راسته اندامو شروع کول.

(۴) په هغه ترتيب چي په قرآن کي ذکر شوي د اندامو د

(c) ketabton.com: The Digital Library

پریمنځلو رعایت کول.

(۵) د لاسونو او پښو د پریللو په وخت کي د ګوتود سرو څخه شروع کول.

(٦) د غاړی مسح کول په نویو اوبو سره (دغاړی د مسح په وخت کښي باید ګوتی کښته د ستونی خواته راکش نه کړه شي).

د اودس آداب:

(۱) د اودس تازه کولو په وخت کښي پرته له هغو دعاګانو چي په احادیثو کښي ذکر شویدي باید نوري هیڅ خبري و نه شي او د هر اندام پریولل ځان ته دعا لري.

(۲) په خوله او پوزه په راسته لاس سره اوبه لغړول او په چپه لاس سره د پوزي سوغل.

(۳) د اودس تازه کولو په وخت کښي پر لوړ ځای کښیناستل چي د اودس د استعمال شوو اوبو څاڅکی پر جامو او بدن و نه لګیږي.

(۴) که عذر نه وي د لمانځه د وخت ترمخ اودس تازه کول.

(۵) د اودس تازه کولو په وخت کښي قبلې ته مخامخ کښینستل.

(٦) د پریوللو په اول وار د اندامونو موښل.

(۷) اودس د بل چا د کمک نه پرته تازه کول.

د اوداسه نفلونه شپږ دي:

(۱) د هر اندام د پریوللو په وخت کښي هغه دعا ویل چي په حدیث کي راغلې وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۲) د ضرورت د رفع کولو ځای (بیت الخلاء) ته د ورتګ په وخت کښي په کيڼه پښه داخليدل او د را وتلو په وخت کښي په راسته پښه راوتل.

(۳) پر مځکه يا ديوال باندي د لاس موښل.

(۴) د بیت الخلاء څخه د فراغت نه وروسته او د را وتلو نه مخ کښي د عورت پټول.

(۵) د اودس تازه کولو په وخت کښي د ساعت، وښي، بنګړي او داسي نورو شيانو ښورول چي کوم ځای وچ پاته نه شي.

(۶) د ګوتو په ذريعه سره پر خښتګ اوبه پاشل.

د اودس منهيات اته دي:

(۱) د اوبو په استعمال کښي اسراف کول.

حديث: عن عبدالله بن عمرو بن العاص رضی الله عنه ان النبي صلی الله علیه وسلم مَرَّ بِسَعدٍ و هو يَتَوضا فَقَالَ مَاهٰذا السرَفُ يَا سَعد؟ قَالَ افِی الوضُوء سَرَفٌ ؟ قَالَ نَعَم و اِن كُنتَ عَلٰى نَهرٍ جَارٍ.

[رواه احمد و ابن ماجة مشكوة ص ۴۷]

ژباړه: له حضرت عبدالله بن عمرو بن العاص رضی الله عنه څخه روايت سويدی چي بېشکه نبی کريم صلی الله علیه وسلم پر حضرت سعد رضی الله عنه باندی را تيريدی په داسي حال کي چي ده (حضرت سعد رضی الله عنه) اودس تازه کاوه نو نبی کريم صلی الله علیه وسلم ورته وفرمائل دا څه اسراف دی ای

(c) ketabton.com: The Digital Library

سعده ؟ نو هغه ورته وویل ایا په اوداسه کی هم اسراف سته ؟ و یې فرمائل هو که څه هم پر جاری ویاله یې.

(۲) په چپه لاس سره خوله او پوزه پریولل.

(۳) په مسجد کښې اودس تازه کول، که په مسجد کښې د اودس تازه کولو دپاره ځای جوړ وي یا د اودس دپاره هلته لوښي موجود وي اودس تازه کول پروانلري.

(۴) په مردار ځای کښې اودس تازه کول.

(۵) بیله موزو پر پښو مسح کول ځکه چې دا عمل د شیعه ګانو او روافضو دی.

(٦) د استنجاء په وخت کښې خپل عورت بل چاته لوڅول.

(٧) په ښي لاس سره استنجاء وهل.

(٨) استنجاء وهل په هغه مایعاتو سره چې انسان یا پیری یا څارویو غذا یا شفا ورکوونکی وي، یا په هغه سره ضرر رسیږي او صفایي نه په حاصلیږي.

د اودس تازه کولو طریقه: وروسته له استنجاء څخه به و قبلې ته مخامخ کښینې او درې (۳) ځله به لاسونه تر مړوندو پورې پریوینځې او د پریولو په وخت کښې به دا دعا ووایې:

بِسمِ اللّٰهِ الرَّحمٰنِ الرَّحِيمِ والحَمدُ لِلّٰهِ عَلٰى دِينِ الاِسلامِ.

بیا به د مسواک وهلو سره دا دعا ووایې او درې واري به

(c) ketabton.com: The Digital Library

او به په خوله وغړوي:

اَللّٰهُمَّ اَعِنِّی عَلٰی تِلَاوَةِ الْقُرآنِ ذِکْرِكَ وَشُکْرِكَ وِحُسْنِ عِبَادَتِكَ.

بیا به درې ځله په پوزه اوبه سونې کړي او په چپ لاس به یې سوغ کړي او دا دعا به ووایي:

اَللّٰهُمَّ اَرِحْنِی رَائِحَةَ الْجَنَّةِ وِلَاتُرِحْنِیْ رَائِحَةَ النَّارِ.

بیا به لپه د اوبو ډکه او داسې به یې پرمخ واچوي چې اوبه پر مخ وبهیږي د تندي د ویښتانو د شنه کیدو د ځایه څخه بیا تر زني لاندې دویښتانو د شنه کیدو تر ځایه پورې او د یوه غوږ د نرمۍ د بل غوږ تر نرمۍ پورې او مخ به موږي او بیا دوهمه او دریمه لپه اوبه پر مخ واچوي او د مخ د پریولو په وخت کښې به دا دعا ووایي:

اَللّٰهُمَّ بَیِّضْ وَجْهِی یَومَ تَبْیَضُّ وُجُوهٌ وَ تَسْوَدُّ وُجُوهٌ.

نارینه ته ښایي چې د مخ پریللو په وخت کې ږیره ښه خلال کړي، بیا به ښی لاس له څنګلوسره ښه پریوینځي او دا دعا به ووایي:

اَللّٰهُمَّ اَعْطِنِی کِتَابِی بِیَمِینِی وَحَاسِبْنِی حِسَابًا یَسِیرًا.

بیا به کیڼ لاس په عین ترتیب د څنګلوسره پریولي او دا دعا به ووایي:

اَللّٰهُمَّ لَا تُعْطِنِی کِتَابِی بِشِمَالِی وَلَامِن وَرَاءِ ظَهرِی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیا د سر مسح کول په داسې ترتیب سره چې اوبه پر لاسو واچوي د دواړو لاسو د خمچو او دوو نورو ګوتو سرونه به یو ځای وموښلوي چې ټولې شپږ ګوتې سي او د هر لاس دوې پاته ګوتې (د شهادت او بټې ګوتې) به لیرې ونیسي نو شپږ یو ځای سوي ګوتې د دواړو لاسو د اورغویو سره به پر تندي کښیږدي نو دواړه لاسونه به پورته پر سر کش کړي تر څټ پورې به یې ورسوي او بیرته به اورغوي د څټ څخه تر تندي پورې را کش کړي او دا دعا به ووایي:

اَللهُمَّ اَظِلنِی تَحتَ عَرشِكَ یَومَ لاَظِلُّ اِلاَّظِلِّ عَرشِكَ

په یاد ولره هغه چې د هر لاس هغه دوې ګوتې چې لیرې نیول شوي وې و نورو تازه اوبو ته ضرورت نلري په هم هغو ګوتو غوږونه مسح کړئ یعنی د شهادت په ګوتو سره دغوږو قاتونه او په بټو ګوتو سره د غوږو شا ښه مسح کړئ او دا دعا به ووایې:

اَللهُمَّ اجعَلنِی مِنَ الذِینَ یَستَمِعُونَ القَولَ فَیَتبِعُونَ اَحسَنَهُ.

بیا د غاړې مسح کول په دې شکل چې د دواړو لاسونو د مابین درې ګوتې به په اوبو لندې کړي او د ګوتو چپ مخ به پر غاړه کښیږدي او بس، پورته یا کښته کشول یې لازم نه دی نو دا دعا به ووایي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

اَللهُمَّ اَعتِق رَقَبَتِی مِنَ النارِ.

وروسته به ښی پښه له پنډیو سره دري ځله پریولئ او د لاس په خمچه ګوته به د پښې دګوتو ماپینونه ښه خلال کړئ او دا دعا به ووایي:

اَللهُمَّ ثَبِت قَدَمَيَ عَلَى الصِرَاطِ يَومَ تَزِلُّ فيه الاَقدَامُ.

بیا به چپه پښه په عین ترتیب سره پریولي او دا دعا به ووایي:

اَللهُمَّ اجعَل ذَنبِی مَغفُوراًوسَعیِی مَشکُوراًوَ تِجارَةً لَن تَبُوْرَ.

یادونه: په او دا سه کښې پورته ذکر شوي دعاوي که څه هم د (نورالایضاح) په حاشیه، د پښتو(معلم الدین) او د پارسي ژبې ایراني چاپ (رسالۀ توضیح مسائل) کښې ذکر شویدی د اسلام د مقدس دین او د اودس د شرطونو او رکنونو څخه نه دی یوازې د الفاظو په لحاظ معتبر دي په دین پوري تړاو نلري او نه باید د دین جز وبلل شي، که څوک یې د اودس تازه کولو په حالت کښې و نه وایي هیڅ کوم تقصیر نشته.

که دچا پښې پټې وي موزې یې په پښو وي نو د لاس په ګوتو او تازه اوبو سره به یې مسح کړي چې تفصیل به یې وروسته راشي، کله چې اودس تازه او مکمل شو نو د اودس پر ځای دي ولاړ و دریږي او دا دعا دي ووایي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

اَللهُمَّ اجعَلنِی مِنَ التوّابِینَ وَاجعَلنِی مِنَ المُتَطَهِرِینَ وَ اجعَلنِی مِن عِبَادِكَ الصا لحِینَ.

پر موزو مسح کول: د ځرمني جوړي شوي موزې يا داسي پُنډي او ټينګي جرابي چي د ځرمني تلي ورته لګيدلي وي او د درو يا څلورو ميلو په اندازه پياده تګ پکښي وشي او و نه شليږي مسح پر کول روا ده، بوټونه هم د موزو پشان دي خو شرط دا دی که بوټونه وي که موزې بايد له ځرمني څخه جوړ او د پښو پُنډی (بوجلکي) پکښي پُټي شي که پُنډی پُټي نه کړي نو پر هغو بوټو او موزو مسح روا نه ده.

مسح کول پر موزو يا بوټو د فرض ادا کولو نه وروسته يوه سنت طريقه ده، يعني چي مکمل اودس تازه شي او د پښو پريوللو فرض ادا شي نو وروسته موزې يا بوټونه اغوستل او پرهغه باندي مسح کول جواز لري، د موزو اغوستل او مسح پر کول يوازی د اودس د تکميل نه شرط نه دی بلکی د اودس د تکميل نه مخکي يې هم اغوستلای شي او ورپسې دی نور اودس وکړي، امام قدوری (رح) چي کامل اودس ليکلي دی مقصد يې جنابت دی يعنی که څوک جنوب ؤ لازم به اول اودس او بيا غسل کوي، وروسته د موزو اغوستل او مسح پر کول ورته روادي، د مسح شروع له بې اودسۍ نه وروسته ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسح کول پر موزو د مسافر د پاره دري ورځي او دري شپې او د مقیم دپاره یوه ورځ او یوه شپه تاکل شویده یعني که مقیم د اودس له تکمیل نه وروسته موزې په پښو او وروسته له بې اودسی مسح پر وکړي نو د سبا تر دغه وخته پوري همدغه مسح کفایت کوي، که د خوب یا بل ضرورت په وجه اودس مات شي او موزې و نه ایستل شي نو د بیا اودس کولو په وخت کښې د پښو پریوللوته ضرورت نشته بلکه پر موزو مسح کول کفایت کوي او مسح د فرض ځای نیسي، همدارنګه که مقیم پر موزو مسح وکړه یوه شپه او ورځ یې تیره شوه او اودس یې هم پر ځای وو د مسح د وخت د پوره کیدو په لحاظ یې مسح ماته ده بیا اودس تازه کولو ته ضرورت نشته یوازي به پښې وینځي چي اودس تکمیل شی، عین حکم د مسافر هم دی خو یوازني تفاوت د وخت دی.

د مسح کولو طریقه ډیره آسانه ده، کله چي پسله مکمل اودس نه موزې یا بوټونه واغوستل شوه او محکمه شوه نو د راسته لاس ګوتي به په اوبو لندې کړي او د راسته پښې پر موزه د موزې د پوزي څخه شروع د موزې پر تول مخ راکش کړي بیا به د همدغه لاس ګوتي لندې کړي د موزې د پندي څخه و لوړ طرف ته کش کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په همدغه ترتیب به د چپ لاس په ګوتو د چپي پښې موزه مسح کړي، که د چا موزه یا بوټ دومره څیري وو چي د پښې د درو ګوتو په انداز د پښې پوست ورڅخه معلومیدی نو پر هغه مسح روا نه ده، همدارنګه که بوټ یا موزه څیري وه او اوبه ورننوتلې او پښه په لنده شوه نو مسح ماته شوه، که پر موزو مسح شوي وه او د غسل ضرورت پیدا شو د غسل په وخت کښې پښې لوڅي کړي او د نور بدن غسل یې وکړ صحت نلري او غسل نه صحیح کیږي، ضرور به موزې باسي په ښه توګه سره به غسل کوي بیا به موزې په پښو کوي او مسح به پر کوي.

تیمم: که چیري د چا اودس نه وو او اوبه هم د یوه مایل (میل) په اندازه ورڅخه لیري وي یا د وخت د کموالي په سبب اوبو ته رسیدلی نه شو ، یا مریض وو او د اوبو استعمال ضرر ورته رساوه یا سلواغه، رسۍ او نور اسباب ورسره نه وو چي د څاه یا ډنډ څخه اوبه راوباسي، یا د دښمن ویره ورسره وه، یا د درنده ګانو ویره ورسره وه، یا اوبه ورسره وې خو هغه د څښلو وې خو په دښت کښې وو د تندي او هلاکت څخه د ساتلو په خاطر یې په هغه اودس نه کاوه نو تیمم وهل په پاکه خاوره د اودس حکم لري.

په تیمم کښې نیت کول فرض دی چي وایې به (نیت کوم د

(c) ketabton.com: The Digital Library

زړه له اخلاصه تیمم وهم په پاکه خاوره چي عبادت راته روا شي) بیابه دواړه لاسونه د ځنګلو سره لوڅ کړی او د دواړو لاسونو ګوتي او خپړي به پر خاوره باندي ووهي او بیا به دواړه لاسونه یو د بل سره داسي وڅنډي چي د خپړو مخ د ځمکې خوا ته وي نو اول به په دواړو لاسونو مخ مسح کړي لکه په اوبو چي یې وینځي، د مخ د مسح په وخت کښي احتیاط په کار دی چي هیڅ ځای بیله مسحي پاته نه شي؛ دوهم ځل به بیا په عین شکل ګوتي او خپړي په پاکه خاوره ووهي او په لمړني ترتیب به یې وڅنډي نو اول به ښی لاس په کیڼ لاس سره او بیا به کیڼ لاس په ښي لاس سره مسح کړي او بیا به د یوه لاس ګوتي د بل لاس په ګوتو کښي داخلي کړي.

احتیاط په کار دی چي د تیمم په وخت کښي ساعت، بنګړي، وښي او داسي نور شیان لیري کړي، که څه هم تیمم د جنابت یا د حیض وي خو تیمم وهل باید په داسي شي سره وي چي د ځمکي له جنس څخه وي.

ټول هغه عبادات چي په اودس سره روا دي په تیمم سره هم روا دي، په کوموشیانوسره چي اودس ماتیږي په هغوسره تیمم هم ماتیږي، علاوتاً که پر اوبو قدرت پیدا شي نو تیمم ماتیږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اودس ماتونکي: د اودس ماتونکې نهه (۹) دي:

(۱) د انسان له دوو لارو (مخ یا شا) د هري لاري څخه چي یو شی راووزي لکه نجاست، باد، ادرار یا داسي نور یا بیله دغو دوو لارو څخه د بل ځای څخه نجاست راووزي اودس ماتیږي، البته د مخي له خوا باد وتل اودس نه ماتوي.

(۲) په ډکه خوله قی (استفراق) وهل.

(۳) خوب کول ستوني ستخ یا په اړخ یا په تکیه سره.

(۴) په هغه لمانځه کښې چی رکوع او سجده ولري په زوره (قهقهه) سره خندل، د جنازې لمونځ چي رکوع او سجده نلري په قهقهه خندا سره فاسد کیږي خو اودس نه په ماتیږي.

(۵) لیونتوب.

(۶) بیهوښي.

(۷) داسي نشه چی بل ځوک نشی پیژندلای.

(۸) د ښځي او میړه شرم بازي.

(۹) که د انسان هر اندام د ژوري په ذریعه وزبیښل شي او ژوره له وینو ډکه شي.

همدارنګه که د چاخوله وینې شوه او لاړي یې توی کړي که وینه تر لاړو ډیره وه اودس مات شو، که وینه تر لاړو کمه وه او لاړي ډیري وي نو اودس نه ماتیږي، که دواړه سره مساوي وي

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو د احتیاط په خاطر اودس تازه کول ښه کار دي.

که څوک په بې اودسي کښې شکمن سو او مخکې یې اودس درلودی نو اوس اودس وربانده ی نشته.

د حیض بیان: حیض د بالغې ښځې له رحیم څخه د عادتي وینې بهیدل دي یعنې هره میاشت چې د ښځې د شرمګاه د ځای څخه عادتي وینه راځي حیض بلل کیږي چې موده یې درې ورځې او شپې او زیاته موده یې لس ورځې او شپې ده.

که له ښځې څخه د وینو توئیدل تر درو ورځو او شپو کمه وه یا تر لس ورځو او شپو زیاته وه نو دا حیض نه بلکه استحاضه (مریضی) ده.

حائضه ښځه به د خوړلو روژو قضا راوړي او د لمانځه قضا وربانديي نسته.

غسل: غسل هم د طهارت مهمه برخه ده چې درې قسمونه لري فرض غسل، واجب غسل او سنت غسل چې د هر قسم تفصیل به وروسته بیان شي.

غسل درې فرضونه او شپږ سنتونه لري:

(۱) درې واره د خولې پریولل په ښه ترتیب سره.

(۲) درې ځلې په پوزه اوبه سوږول.

(۳) یو ځل پر ټول بدن اوبه تویول چې ټول بدن لوند سي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغسل شپږ سنتونه:

(۱) ددواړو لاسونو پریولل د بندو سره.

(۲) استنجاء وهل.

(۳) که پر بدن نجاست وي د هغه لیري کول.

(۴) د غسل کولو دمخه اودس تازه کول.

(۵) پر ټول بدن باندې درې ځله اوبه بهول.

(۶) د پښو پریولل.

د غسل کولو طریقه: دغسل د مخه باید ضروري حاجات رفع کړای سي او کوشش وسي چي بل څوک د غسل کوونکي عورت و نه ويني نو اول به استنجاء ووهي که څه نجاست پر بدن وي هغه به لیري کړي بیا به ښه اودس تازه کړي نو به پر ټول بدن اوبه توی کړي د بدن هر هغه ځای چي بې تکلیفه اوبه ور رسیږي وینځل یې فرض دی لکه د غوږو شپیلۍ، د نو غار، د ورځو او بریتو پوست، د ږیري مابین، د ښځي دباندي فرج، لازم ندی چي ښځه ګوته دننه کړي، همدا رنګه که ښځي سر اودلی نه وو نو د ټولو ویښتانو پریمنځل یې فرض دی که یې کوڅۍ اودلي وې نو د کوڅیو د بیخ لندول کفایت کوي ځکه د غسل د پاره د کوڅیو سپړل حرج او تکلیف دی، کومي ښځي چي د سر ټول ویښتان په کنډورو لړلي وي او د غسل په وخت کښي محضي اوبه پر تویوي اوبه د ویښتانو ویخ ته نه رسیږي غسل یې

(c) ketabton.com: The Digital Library

صحت نه مومي نو بيا د غسل د صحت دپاره د کوڅيو سپړل فرض دی، د غسل په وخت کښي که د چا غوږوالی په غوږ وي یا يې ګوتمۍ په ګوته وي يا يې د پوزي نته په پوزه وي ښورول يې ضرور دی چي د غوږواليو، ګوتمۍ او نتي پوست او سوريو ته اوبه ورسيږي، په نو کښي څو ځلي ګوته وهل ضرور دی، چي غسل صحت ومومي، که ستر ګوته اوبه ورد ننه کړي ښه کار دی.

د غسل د ختميدو نه وروسته چي د غسل د ځای څخه ټوله اوبه ولاړي سي نو بيا به پښې پريولي او دا دعا به ووايي:

اَللّٰهُمَّ كَمَاطَهَّرْتَنِى بِالْمَاءِ فَطَهِّرْنِى مِنَ الذُّنُوبِ ط

وروسته به خپلي جامې (کالي) واغوندي او د جامو اغوستلو په وخت کي به دا دعا ووايي:

اَللّٰهُمَّ اسْتُرْنَا بِسَتْرِكَ الْجَمِيلِ ط

د غسل اقسام: فرض غسل، واجب غسل، سنت غسل.

(۱) فرض غسل : د حدث اکبر (جنابت) یا لويي بې اودسۍ څخه دپاکيدلو غسل فرض دی، د حدث اکبر د پيدا کيدو څلور سببونه دی:

(ا) چي مُني په شهوت سره له خپله ځايه جدا شي او دباندي را ووزي که په خوب کښي وي که په ويښه وي، که په بې هوښي

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره وي او که په هوښ سره وي، که د جماع په ذريعه وي يا د غير جماع په ذريعه وي، که د تصور يا چرت وهلو په ذريعه وي يا په کومه بله طريقه وي.

(ب) ايلاج يعني چي د نارينه د خاص اندام سر د ژوندۍ ښځي په خاص اندام کښي ننوزي يا د ژوندي بني آدم که نر وي که ښځه د لويو بولو په ځای کښي ننوزي که مُني ورځه راووزي او که نه راووزي که دوی دواړه بالغ وه نو پر دواړو غسل فرض دی او که يو بالغ او بل نابالغ وو نو پر بالغ غُسل فرض دی.

(ت) چي ښځه له حيض څخه پاکه شي.

(ث) چي ښځه له نفاس څخه پاکه شي.

(۲) واجب غُسل: کوم کافر چي مسلمان شي او د کفر په وخت کښي غسل ورباندي اوښتی وي يعني داسي حالت ورباندي راغلی وي لکه پر مسلمان چي غسل فرض کيږي خو هغه لمبيدلی نه وي يا لمبيدلی وي خو په شرعی طريقه نه وي لمبيدلی نو اوس غسل ورباندي واجب دی.

(۳) سنت غُسل: د امام اعظم ابو حنيفه (رح) په مذهب سنت غسلونه څلور دي.

(ا) د جمعې په ورځ د جمعې د لمانځه دپاره.

(ب) د دوو اخترو د لمانځه دپاره.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(ت) د حج د احرام د تړلو دپاره.

(ث) د عرفات په غره د عرفات په ورځ د دريدلو دپاره، مسلمان مړی په مسلمانانو لمبول فرض کفايي دی.

د لوی او مهربان الله ﷻ د احسان حمد او شکر ادا کوو چي اودس، تيمم، حيض، نفاس او د غسل احکام مو زده کړه او اوس په کامل طهارت سره د رب العزت په پاک حضور کښي دريږو او په لمانځه شروع کوو، د لمانځه شرائط، فرضونه، واجبات، سنتونه او مستحبات زده کوو.

د لمانځه شرطونه:

(۱) اودس تازه کول په پاکو اوبو سره يا د ذکرشوو عذرونو په وخت کښي په پاکه خاوره سره تيمم وهل.

(۲) د جامو (کالو) پاکي له مرداری، څخه که ډيره وي او که لږ.

(۳) د هغه ځای پاکي چي لمونځ پر کيږي.

(۴) د بدن پاکي له بولو يا قاذوراتو څخه يا د هغه شيانو څخه چي د بولو او قاذوراتو سره مشابهت لري.

(۵) د عورت ستر، د نارينه عورت د نامه څخه تر زنګنو پوري دي، ښځه ټوله عورت ده بيله لاسو، مخ او پښو، د مينځي عورت د نارينه په شان دی علاوتًا شا او نس يې هم عورت دی.

(٦) د کعبي شريفي لور ته مخامخ دريدل که څوک د مکې

(c) ketabton.com: The Digital Library

شریفي په حرم کښې وي نو مخ وکعبې شریفي ته ګرځول شرط دی.

(۷) د لمانځه نیت کول د زړه په صدق سره.

(۸) پیژندل د وخت دي یعني هر لمونځ ځانته ټاکلی وخت لری چه تفصیل به یې وروسته ذکر شي.

که چا یو له دغو اته (۸) شرطونو څخه یو شرط قصداً یا سهوًا پریښود نو لمونځ یې نه صحیح کیږي.

د لمانځه فرضونه:

(۱) دلمانځه لمړی ﷲ اکبر ویل چي د تکبیر افتتاح، تکبیر اُولی او تکبیر تحریمه په نومونو هم یادیږي.

(۲) قیام (ولاړه).

(۳) قرائت ویل.

(۴) رکوع کول.

(۵) سجده کول.

(٦) وروستی ناسته کول . که یو له دغو شپږ فرضونو څخه په قصد یا په سهوه سره پریښودل شي لمونځ فاسد سو نو بیرته به یې راګرځوي.

د لمانځه واجبات:

(۱) د الحمد لله سورة ویل تر آخره پوري.

(۲) د فرضو په لمړي دوو رکعاتونو، د وترو په ټولو

(c) ketabton.com: The Digital Library

رکعاتونو، د سنتو او نوافلو په ټولو رکعاتونو کښي د الحمد لله د سورة د قرائت وروسته متصل د قرآنکریم یو سورة ویل.

(۳) د لمانځه اوله ناسته په څلور رکعتیز او درې رکعتیز لمانځه کښي.

(۴) د څلور رکعتیز او درې رکعتیز په اوله ناسته کښي التحیات تر تشهد پوري ویل.

(۵) د سهار، ماښام، ماخوستن، جمعې او اخترونو په لمونځونو کښي د امام په لوړ آواز سره قرائت ویل.

(٦) د ماسپښین او مازدیګر په لمونځونو کښي په کراره (خفیه) سره قرائت ویل.

(۷) د وتر لمانځه په آخر رکعت کښي د الحمد لله او سورة د قرائت نه وروسته متصل دعای قنوت ویل.

(۸) د اخترونو په لمونځونو کښی د تکبیرونو ویل.

(۹) د السلام علیکم ورحمت الله په ویلو سره سلام ګرځول.

(۱۰) ټول ارکان په آرامي سره کول.

(۱۱) له رکوع وروسته سیده دریدل او د دوو سجدو په منځ کښي کم تر کم د یوه تسبیح په اندازه آرام کول چي دغه عمل ته طمانینه ویل کیږي او واجب دی. البحرائق شرح کنز الدقائق]

که چا یو دغو واجباتو څخه په سهوه سره پریښودل نو د

(c) ketabton.com: The Digital Library

سهوي سجده پر واجب شوه او که يې په قصد سره پرېښوده نو لمونځ يې نقصاني شو نو اعاده به کوي (بیرته به لمونځ له سره راګرځوي، که اعاده ونکړي نو ګنهکار دي.

د لمانځه سنتونه:

(۱) برابرول د صف دي په بشپړه برابري سره چي نه د اړخ د ملګري مخ ته ولاړ وي او نه شاته.

(۲) له لمړي تکبیرسره پورته کول د دواړو لاسو دي چي نارینه به د دواړو ګوتوسرونه د غوږو د نرمۍ سره برابروي، او ښځه به د بټوګوتو سرونه له اوږو سره برابروي.

(۳) مقتدی به متصل په امام پسي نیت کوي او لمړی اللّٰهُ اَکبَر به وايي.

(۴) امام به تکبیرونه په دومره لوړ آواز سره وايي چي ورپسي ولاړ قوم يې واوري.

(۵) مستقیم دریدل د تکبیر تحریمه په وخت کښي بیله کږولو سره د سر.

(٦) د نارینه دپاره راسته لاس پر چپ لاس باندي تر نامه لاندي نیول، د ښځي دپاره راسته لاس پر چپ لاس باندي پر ځګر باندي نیول.

(۷) په اول رکعت کښي سُبحَانَکَ اللّٰهُمَّ تر آخره پوري ویل.

(۸) د اولو رکعتو په شروع کښي اَعُوذُبِاللّٰه ویل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۹) وړیسې بِسمِ اللهِ الرَّحمٰنِ الرَّحِيمِ ویل.

(۱۰) د ٱلۡحَمۡدُ لِلَّهِ په آخر کښې آمین ویل.

(۱۱) کله چې امام سَمِعَ اللّٰهُ لِمَن حَمِدهُ ووایي مقتدی به رَبَّنَالَکَ الحَمدُ په کراره سره وایې، په ځاني لمانځه کښې دواړه سَمِعَ اللّٰهُ لِمَنۡ حَمِدَهُ او رَبَّنَالَکَ الحَمدُ په کراره سره ویل.

(۱۲) په رکوع او سجده په دواړو کښې درې ځله تسبیح ویل.

(۱۳) پسله رکوع څخه مستقیم دریدل او کښینستل د دوو سجدو تر منځ.

(۱۴) ایښودل د دواړو لاسو پر ورنو باندې په مابین کښې د دوو سجدو لکه د التحیات په حالت کې سره د غوړولو د چپه پښې او جګه درول د راسته پښې د نارینه دپاره، او پر ادمو (کناټو) کښینستل د ښځې دپاره.

(۱۵) یوازې ٱلۡحَمۡدُ لِلَّهِ ترآخره پورې ویل د فرضو په آخرو دوو رکعتو او د ماښام د لمانځه په آخر رکعت کښې یعنې د قرآنکریم بل سورة به نه ورسره وایې.

(۱۶) ټوله تکبیرونه د لمانځه ویل بیله تکبیر تحریمه څخه ځکه چې هغه فرض عین دی.

(۱۷) درودونه د اَللّٰهُمَّ صَلِّ او اَللّٰهُمَّ بَارِک تر آخره او دعا د

(c) ketabton.com: The Digital Library

اَللهُمَّ رَبَنَا تر آخره پوري ويل.

که يو له دغو اووه لس سنتو څخه پاته شي کوم شی نه لازميږي مګر له سنتو څخه مخالفت دی او تارک د سنت ګنهکار دی.

د لمانځه مستحبات:

(۱) نارينه به د تکبير تحريمه په وخت دلاسو اورغوي له لستوڼي څخه را باسي.

(۲) په قيام (ولاړه) کښي يو ائي د سجدې ځای ته کتل.

(۳) ويل د پوره سورت دي په هر رکعت کښي.

(۴) په رکوع کښي يو ازي د پښو ومخ ته کتل.

(۵) په ناسته کښي يو ازي خپل ځګر ته کتل.

(٦) په سجده کښي يو ازي د پوزي و نرمۍ ته کتل.

(۷) د سلام ګرځولو په وخت کښي خپلو اوږو ته کتل.

(۸) دفع کول د ټوخي او ارږمۍ په قدر د طاقت سره.

(۹) د ارږمۍ په وخت کښي خوله پټه ساتل.

(۱۰) نارينه به د رکوع په وخت کښي د لاسو ګوتي خلاصوي او زنګنو نه به ټينګ نيسي خو ښځه به ګوتي نه خلاصوي او پر زنګنو به لاسونه ږدي.

(۱۱) تکبير ويل د مقتدي بيله مده (اوږدوالي) څخه.

(۱۲) د ملا هموارول په رکوع کښي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۱۳) په رکوع کښې سر برابرول د اوږو سره.

(۱۴) په سَمِعَ اللّٰهُ لِمَنْ حَمِدَهٗ سره له رکوع څخه سر پورته کول او په ولاړه کښې سم او مستقیم دریدل.

(۱۵) د سجدې په وخت کښې به اول زنګنونه پر ځمکه لګوي بیا لاسونه خو د لاسو ګوتي به سره نښتې وي بیا به پوزه لګوي بیا به تندہ لګوي نو د لاسونو په مابین کښې به سر په سجده ږدي.

(۱٦) لیري ساتل د بازو ګانو له تخرګو (بغلو) څخه.

(۱۷) لیري ساتل د نس له ورنو څخه لاکن ښځه به نس له ورنو سره او بازوګان له بغلو سره نښلوی.

(۱۸) د پښو ګوتي وطرف ته د قبلې برابرول.

(۱۹) په تکبیر سره له سجدې نه سر را پورته کول.

(۲۰) په سجده کښې درې ځله یا پنځه ځله یا اوه ځله تسبیح ویل.

(۲۱) له سجدې څخه اول سر بیا لاسونه او ورپسې زنګنونه پورته کول.

(۲۲) کله چې له دوهمې سجدې څخه را جګ شې او ناسته کوې نو چپه پښه غوړول او ناسته وربانديې کول.

(۲۳) په ناسته کښې د لاسونو ایښودل پر ورنو باندې په خلاصو ګوتو سره.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۲۴) د سلام ګرځولو په وخت کښي په نيت کښي ولري هغه نارينه، ملائکه او صالح پيريانان چي و ښي اوکيڼ طرف ته دي.

(۲۵) مسح کول دي د مخ په دواړو لاسو سره پسله سلام ګرځولو او دعا څخه.

اضافه تر دغو نور سنت او مستحب هم سته لکه دري ځله:

اَستَغفِرُ اللهَ او بيا اَللهُمَّ اَنتَ السلامُ وَمِنکَ السلامُ تَبَارکتَ يَاذَالجَلالِ وَالاِکرَامِ.

بيا دري ديرش ځله پر ګوتو:

سُبحَانَ اللهِ.

او دری ديرش ځله.

وَالحَمدُللهِ.

او څلور ديرش ځله.

اَللهُ اَکبَر.

بيا وروسته آية الکرسي بيا:

قُلۡ هُوَ ٱللَّهُ أَحَدٌ

تر آخره پوري بيا معوذتين

(قُلۡ أَعُوذُ بِرَبِّ ٱلۡفَلَقِ او قُلۡ أَعُوذُ بِرَبِّ ٱلنَّاسِ)

تر آخره پوري ويل سنت او ډيرثواب لری.

(c) ketabton.com: The Digital Library

که چا له دغو سنتو یا مسحباتو څخه کوم یو پرېښود هیڅ نه لازمیږي خو په کولو سره یې ډېر فضیلتونه شته او په نه کولو سره یې ثواب نشته.

د لمانځه مکروهات:

(۱) بیله عذره په لمانځه کښې چار زانو کښېنستل.

(۲) د لاس په ګوتو د قرآن د آیتو شمیرل.

(۳) د سجدې په حالت کښې د ګیدړي په څیر بازوګان لیري نیول.

(۴) په لمانځه کښې یو خوا بل خوا کتل.

(۵) بیله عذره په لمانځه کښې سترګي پټول ځکه چي دا مشابهت دی له یهودو سره.

(٦) بیله ضرورت څخه د سجدې له ځایه د وړو ډبرو لیري کول.

(۷) کاهلي ایستل په لمانځه کښې.

(۸) اربړمی کښل په لمانځه کښې، لازمه ده د اربړمی په وخت کي خوله پټه کړي که یې د اربړمی د مخنیوي طاقت نه وو نو که راسته لاس پرخوله ونیسي یا خول په لستوڼي پټه کړي هم باک نه کوي.

(۹) بازي کول په لاس، په ژبه او کالو سره یا د کالو پیچل په ګوتو سره.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۱۰) کله چي صف (قطار) کښې ځای وي او څوک شاته يوازې ودريږي.

لمونځ کوونکي ته لازم دی چي له ذکر شوو مکروهاتو څخه ډډه وکړي

د لمانځه مفسدات: د لمانځه مفسدات څوارلس دی.

(۱) غاړي تازه کول دي بيله عذره.

(۲)عطس (نږی) کوونکی ته د لمونځ کوونکي ځواب يَرحَمَکَ الله ويل.

(۳) فتح ورکول غير له خپل امام څخه.

(۴) که د لمونځ کوونکی نه چا وپوښتل چي بيله معبود خدای ﷻ څخه بل خدای سته؟ که لمونځ کونکی په ځواب کي کلمه ورته وويل نو لمونځ فاسد شو که اعلان وي چي زه په لمانځه کښي يم نو لمونځ نه فاسد کيږي.

(۵) د اندام د څلورمي برخي لوڅوالی دی.

(٦) له زوره يا غصې څخه په زوره ژړل ، که له ياد څخه د جنت يا دوږخ وي نو بيا لمونځ نه فاسد يږي.

(۷) په لاس يا په ژبه سره د سلام ځواب ورکول.

(۸) که ترتيب د قضاء شوي لمانځه ساقط شوی نه وي او په لمانځه کښي وريپا د شي.

(۹) عمل کثير (ډير کار کول په لاس يا په بل شی سره).

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۱۰) خبري کول په قصد یا په سهوه سره.

(۱۱) خوړل یا چښل.

(۱۲) په لمانځه کې آه یا اُوف ویل.

(۱۳) په لمانځه کښې په قهقه سره خندل.

(۱۴) په لمانځه کښې بیهوښه کیدل.

دا ټول عملونه لمونځ فاسدوی، لازم دی چې لمونځ کوونکی له مفسداتو څخه ځان وساتي او که څوک په قصد یا په سهوه سره یو له دغو اعمالو څخه وکړي نو لمونځ یې فاسدسو بیرته راګرځول یې واجب دی.

د سهوي سجدې: که په لمانځه کښې سهواً یو له فرضو څخه وځنډیږي یا کوم واجب په سهوه سره پاته شي نو په لمونځ کوونکي واجب دی چې د همهغه لمانځه په آخر کښې په وروستۍ ناسته کښې له تشهد څخه وروسته په ښي طرف سلام وګرځوي او په اللّٰهُ اکبر ویلوسره سجدې ته ولاړشي او دوې سجدې وکړي په هره سجده کښې به خپل تسبیحات ووایي بیا به دوه درودونه.

اَللهُمَّ صَلِّ او اَللهُمَّ بَارِکْ.

او وروسته به دعا داَللهُمَّ رَبَّنَا.

ترآخره پوري ووایي نو اول به پر راسته طرف سلام وګرځوي

(c) ketabton.com: The Digital Library

او بیا به پر چپ طرف سلام وګرځوي نو د لمانځه څخه خارج شو او د سهوي سجدې هم وشوې.

د لمانځه لفظي ترجمه: د لمانځه نیت: د نیت معنیٰ د زړه اراده (ارادة القلب) ده خوهغه څه چي د لمانځه نه مخ کښي ویل کیږي نیت بلل کیږي چي هغه د زړه د ارادې ترجماني کوي داهم باید پیاد وساتو چي که څوک په خوله نیت ووایي خو د زړه اراده یې نه وي نو نیت یې صحیح نه دی همدارنګه د چا چي په زړه کښي اراده صحیح وي خو په خوله چي څه وایي په هغه کښي سهوه شي او لمونځ په همدغه نیت وکړی لمونځ یې صحیح دی ځکه چي اعتبار د زړه ارادې ته ورکول کیږي نه هغه څه ته چي په ژبه ویل شوی وی، دا دلیل د مجدد الف ثاني (رح) په [مکتوبات امام رباني] کښي لیدل شوی اوڅرنګه چي اوس د نیت په هکله ترجمه وړاندی کیږي نوځکه دلته یې لیکل ضروري اومناسب وګڼل شوه.

نَوَیتُ اَن اُصَلِي للهِ تَعَالی رَکعَتَیِ الفَرضِ فِی هٰذَاالوَقتِ الفَجرِ اقتَدَیتُ بِهٰذَا لاِمَامِ مُتَوَجِهًا الی جَهَةِ الکَعبَةِ الشَرِیفَة.

نیت مي وکړ چي لمونځ وکړم خاص خدای لره دوه رکعته فرض په دغه وخت د سهار اقتدا مي ده په دغه امام پسې مخ مي

(c) ketabton.com: The Digital Library

دی پر لوري د کعبې شريفي.

که د جماعت لمونځ نه وو يوازي لمونځ وو نو دا نيت به وايي:

نَوَيتُ اَن اُصَلِی لِلّٰهِ تَعَالٰی رَکعَتَيَ الفَرضِ فِی هٰذَاالوَقتِ الفَجرِ مُتَوَجِهًاالی جِهَةِ الکَعبَةَ الشَرِيفَةِ.

نيت مي وکړ چي لمونځ وکړم خاص خدای لره دوه رکعته فرض په دغه وقت د سهار مخ مي دی پر لوري د کعبې شريفي.

د سنت لمانځه نيت دا سي دی:

نَوَيتُ اَن اُصَلِي لِلّٰهِ تَعَالٰی رَکعَتَيِ السُنَة فِی هٰذَاالوَقتِ الفَجرِ اتبَاعًا لِرَسُولِ الله مُتَوَجَهًاالی جِهَةِ الکَعبَةِ الشرِيفَةِ.

نيت کوم چي ادا کړم خاص الله لره دوه رکعته سنت لمونځ پدغه وخت د سهار کښي په اتباع د رسول الله مخ مي دی پر لوري د کعبې شريفي.

مسئله: په فرض لمانځه کښي تعين د وخت ضروری دی که وخت معلوم نه شي نو نيت صحت نلري او په سنت يا نفل لمانځه کښي دوخت تاکل شرط نه دی که وخت ذکرنشي هم صحت لري د ماسپښين، مازديګر او ماخوستن دلمونځونو په نيت کښي د رَکعِتَين پر ځای اربع رکعَاتِ ويل کيږي چي د اربع معنٰی څلورده

(c) ketabton.com: The Digital Library

او د ماښام په لمانځه کښې ثَلاثَ رَکعَاتٍ ویل کیږي یعنې درې.

د ماسپښین په لمانځه کښې دهٰذَاالوَقتِ الفَجرِ پر ځای هٰذَاالوَقتِ الظهرِ ویل کیږي، د مازدیګر په لمانځه کښې هٰذَاالوَقتِ العَصر د ماښام په لمانځه کښې هٰذَاالوَقتِ الْمغرِبِ او د ماخوستن په لمانځه کښې هٰذَاالوَقتِ العِشَاءِ ویل کیږي.

اَللّٰہُ اَکبَر

اَللّٰهُ تعالیٰ ﷻ تر هر چا لوی دی.

سُبحَانَکَ اللهُم وبِحمدِکَ وَتَبَارَکَ اسمُکَ وَتَعَلی جَدکَ وَلاَ اِلٰهَ غَیرُکَ.

پاکي ده تالره خدایه او ښه ستاینه ده تا لره او مبارک دی نوم ستا او لوړه ده لویي ستا او نسته بل خدای بیله تا څخه.

اَعُوذُبِاللّٰهِ مِنَ الشَّیطٰنِ الرَّجِیمِ ط

پنا غواړم په الله سره له ترټل شوی شیطان څخه.

بِسمِ اللّٰهِ الرَّحمٰنِ الرَّحِیم ط

شروع کوم په نوم سره د الله تعالیٰ چې مهربان دی په دنیا کښې پر ټولو موجداتو او مهربان دی په آخرت کښې یوازي پر مسلمانانو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ٱلْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ ٱلْعَٰلَمِينَ ﴿٢﴾ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ مَٰلِكِ ﴿٣﴾ يَوْمِ
ٱلدِّينِ ﴿٤﴾ إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ ﴿٥﴾ ٱهْدِنَا ٱلصِّرَٰطَ
ٱلْمُسْتَقِيمَ ﴿٦﴾ صِرَٰطَ ٱلَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ ٱلْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ
وَلَا ٱلضَّآلِّينَ ﴿٧﴾

ټوله ستاينې (صفتونه) خاص الله ﷻ لره دي، چې پالونکی د عالميانو دی (د خپل لوی حکمت له مخه)، ډير زيات مهربان پوره رحم لرونکی دی، مالک د (ټولو امورو) د ورځې د جزا دی، خاص تا ته عبادت کوو، او خاص له تا څخه مرسته غواړو، وښيه موږ ته سمه لاره، د هغو کسانو لاره چې تا انعام پر کړيدی، نه دهغو کسانو لاره چې غضب پر کړل شويدی او نه لاره دهغو کسانو چې ګمراهان دي.

آمين.

ربه قبوله کړې ځما دعا.

قُلْ هُوَ ٱللَّهُ أَحَدٌ ﴿١﴾ ٱللَّهُ ٱلصَّمَدُ ﴿٢﴾ لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ
﴿٣﴾ وَلَمْ يَكُن لَّهُۥ كُفُوًا أَحَدٌۢ ﴿٤﴾

ورته ووايه چې الله ﷻ يو دی، الله بې نيازه دی، نه يې څوک زيږولی دی او نه د چا څخه زيږيدلی دی او نشته هغه ﷻ لره سيال هيڅوک.

اَللّٰهُ اَکبَر الله ډير لوی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سُبْحَانَ رَبِيَّ العَظِيمِ (درې ځلي)

پاکي ده زما لوی رب لره.

سَمِعَ اللهُ لِمَن حَمِدَه

الله د هغه چا اوري چي د هغه ستاینه کوي

رَبنَالَکَ الحَمدُ

زمونږ ربه! تا لره ستاینه ده.

اَللهُ اَکبَر الله ډير لوی دی.

سُبْحَانَ رَبِيَّ العَظِيمِ (درې ځلي)

پاکي ده زما لوی رب لره

اَللهُ اَکبَر الله ډير لوی دی.

اَلتحياتُ للهِ والصلوَاتُ والطَيبَاتُ اَلسلامُ عَلَيکَ اَيهَاالنَبِيُّ وَرَحمَتُ اللهِ وَبَرکَاتُهُ اَلسلامُ عَلَينَا وَعَلى عِبَادِ اللهِ الصالِحِينَ.

قولي عبادات، بدني عبادات او مالي عبادات يوازي الله لره دي سلام دی وي پر تا اې نبي ﷺ او رحمت د الله او برکتونه د الله تعالی دي وي پر تا، سلام دي وي پر مونږ او د الله تعالی پر نیکو بندګانو.

اَشْهَدُاَن لَّااِلَاهَ اِلَّااللهُ وَاَشهَدُاَنَّ مُحَمَّدًا عَبدَهُ وَرَسُولُه.

زه شاهديم چي د الله نه پرته بل معبود نشته او شاهد يم چي

(c) ketabton.com: The Digital Library

محمد ﷺ د هغه ﷻ بنده او استاذی دی.

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰی مُحَمَّدٍ وَّعَلٰی اٰلِ مُحَمَّدٍ کَمَا صَلَّیتَ عَلٰی اِبرَاهِیمَ وَعَلٰی اٰلِ اِبرَاهِیمَ اِنَّكَ حَمِیدٌ مَّجِیْدٌ.

ای خدایه رحمت وکړې پر محمد ﷺ او پر اولاد د محمد ﷺ لکه تا چې رحمت کړیدی پر ابراهیم علیه السلام او پر اولاد د ابراهیم علیه السلام، په رښتیا چې ته ستایل شوی یې په ښو صفاتو او لویې.

اَللّٰهُمَّ بَارِكْ عَلٰی مُحَمَّدٍ وَعَلٰی اٰلِ مُحَمَّدٍ کَمَابَارَکتَ عَلٰی اِبرَاهِیمَ وَعَلٰی اٰلِ اِبرَاهِیمَ اِنَّكَ حَمِیدٌ مَّجِیدٌ.

ای خدایه برکت وکړې پر محمد ﷺ باندې او پر اولاد د محمد ﷺ باندې لکه څنګه چې تا برکت کړیدی پر ابراهیم علیه السلام او پر اولاد د ابراهیم علیه السلام باندې، په رښتیا چې ته ستایل شوی یې په ښو صفاتو او لویې.

اَللّٰهُمَّ رَبَّنَا اٰتِنَا فِی الدُّنیَا حَسَنَةً وَّ فِی الاٰخِرَةِ حَسَنَةً وَّقِنَا عَذَابَ النَّارِ.

ای خدایه زموږ ربه راکړې موږ ته نیک حالې په دنیا کښې او نیک حالې په آخرت کښې او وساتې موږ د دوږخ له اوره.

اَلسَّلَامُ عَلَیکُم وَ رَحمَةُ اللهِ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سلامتي او رحمت د الله تعالی دي وي پر تاسي.

اَللّٰهُمَّ اِنَّا نَستَعِينُكَ وَ نَستَغفِرُكَ وَ نُؤمِنُ بِكَ وَ نَتَوَكَّلُ عَلَيكَ وَ نُثنِیْ عَلَيكَ الْخَيرِ وَنَشكُرُكَ وَلاَ نَكفُرُكَ وَ نَخلَعُ وَ نَترُكُ مَن يَّفجُرُكَ اَللّٰهُمَّ اِيَّاكَ نَعبُدُ وَ لَكَ نُصَلِّیْ وَنَسجُدُ وَ اِلَيكَ نَسعٰی وَ نَحفِدُ وَ نَرجُو رَحمَتَكَ وَ نَخشٰی عَذَابَكَ اِنَّ عَذَابَكَ بِا لكُفَّارِ مُلحِق ط

ای الله موږ له تا مرسته غواړو له تا د ګنهونو بخښنه غواړو او ایمان لرو پر تا او پر تا هر څه سپارو او ستا ښه ثنا وایو او ستا شُکر ادا کوو، او ستا د نعمتو انکار نه کوو او ځان ګوښه کوو او پرېږدو هغه څوک چي ستا امر نه مني یوازي ستا عبادت کوو او ستا دپاره لمونځ کوو او تندی پر ځمکه ږدو او ستا خدمت ته مُنډي وهو او ستا په لور هڅه کوو ستا د رحمت هیله لرو او ستا له عذابه ویرېږو، رښتیا چي ستا عذاب په کفارو پوري تړلی دی.

اوس چي مو د لمانځه ثبوت په ګوته کړ، د اودس فرضونه، سنتونه، مستحبات، آداب، نفلونه، منهیات او د اودس کولو طریقه، مسح، تیمم، د اودس ماتوونکي، حیض، نفاس، غسل او اقسام یې، د لمانځه شرطونه، فرضیات، واجبات، سنتونه، مستحبات، مکروهات، مفسدات، د سهوی سجدې او دلمانځه

(c) ketabton.com: The Digital Library

لفظي معنٰی مو زده کړه نو د ادا کولو په طریقه (اصل عمل) شروع کوو.

د لمانځه ادا کولو صحیح طریقه

د لمانځه له نیت کولو وروسته به ووایي:

"اَللّٰهُ اَکبَر" **او له** "اَللّٰهُ اَکبَر" ویلو سره به سم د دواړو لاسو بټې ګوتي د غوږو د نرمۍ سره برابري کړي نو به راسته لاس پر چپه لاس تر نامه لاندي و نیسي، ښځي به بټې ګوتي له اوږو سره برابري کړي او بیا به راسته لاس پر چپه لاس پر سینه باندي ونیسي، ښځو له په کار دی چي لاسونه له پوړني څخه د باندي راو نه باسي، نارینه به لاسونه له لستوڼي څخه را باسي.

د اَللّٰهُ اَکبَر ویلو وروسته چي لاسونه یې تر نامه لاندي یا ښځو پر سینه باندي ونیول نو دا دعا به ووایي:

سُبحَانَكَ اللّٰهُمَّ وَ بِحَمدِكَ وَ تَبَارَكَ اسمُكَ وَتَعَالی جَدُّكَ وَلا اِلٰهَ غَیرُكَ.

أَعُوذُ بِٱللَّهِ مِنَ ٱلشَّيۡطَٰنِ ٱلرَّجِيمِ ﴿٩٨﴾

بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ ﴿١﴾ ٱلۡحَمۡدُ لِلَّهِ رَبِّ ٱلۡعَٰلَمِينَ ﴿٢﴾ ٱلرَّحۡمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ ﴿٣﴾ مَٰلِكِ يَوۡمِ ٱلدِّينِ ﴿٤﴾ إِيَّاكَ نَعۡبُدُ وَإِيَّاكَ نَسۡتَعِينُ ﴿٥﴾ ٱهۡدِنَا ٱلصِّرَٰطَ ٱلۡمُسۡتَقِيمَ ﴿٦﴾ صِرَٰطَ ٱلَّذِينَ أَنۡعَمۡتَ

(c) ketabton.com: The Digital Library

عَلَيۡهِمۡ غَيۡرِ ٱلۡمَغۡضُوبِ عَلَيۡهِمۡ وَلَا ٱلضَّآلِّينَ ۝ أٰمِينٌ.

وروسته په متصل يو سورة د قرآنکريم ووايي کله چي سورة ختم شو بيا به د "اَللّٰهُ اَكبَر" په ويلو سره رکوع او په رکوع کښي به دري يا پنځه يا اوه ځلي سُبحَانَ رَبِّيَّ العَظِيمِ ووايي نارينه به په رکوع کښي سر له ملا سره برابر نيسي د پښو ګوتو ته به ګوري او دواړه زنګونونه به د لاسو په خلاصو ګوتو سره ټينګ نيسي، ښځي به هم سر د ملا سره برابر او د لاسو ګوتي به نه خلاصوي پر زنګنو به يي ږدي، کله چي له رکوع نه سر راپورته کړل سو سَمِعَ اللّٰهُ لِمَن حَمِدَهُ رَبَّنَالَكَ الْحَمدُ دي ووايي او د دغه کلماتو د ويلو په وخت کښي به د ستني په شان تر هغه وخته ولاړ اوسي چي د رکوع څخه د پورته کيدو په سبب د کالو لرزه آرامه شي، لکه مخکي چي ذکرشوه دغه عمل ته "طُمَانِينه" وايي او دغه قومه (ولاړه) سره له طمَانينې (آرام) واجب ده.

بيابه د "اَللّٰهُ اَكبَر" په ويلوسره سجدې ته ولاړشي او په سجده کي به دري يا پنځه يا اوه ځلي دغه تسبيح ووايي "سُبْحَانَ رَبِّيَ الاَعلیٰ" د سجدې کولو په وخت کښي به اول دواړه زنګونونه پرځمکه باندي کښيږدي، بيابه دواړه لاسونه په مبنتو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګوتو سره پرځمکه باندي په دومره فاصله سره کښېږدي چي تندي او پوزه په مابين کښي پرځمکه باندي کښېښول شي چي اول پوزه او بیا تندی پر ځمکه ولګول شي.

په سجده کښي په کار دی چي ګېډه له ورنو پورته او څنګلي له ځمکی پورته او مُټي له بغلو (تخرګو) څخه لیري ونیسي، ښځو ته په کار دی چي د نارینه بالعکس نس له ورنو سره او لاسونه د بغلو سره مښتي سجده ولګوي له سجدې نه وروسته د "اَللّٰهُ اَکبَر" په ویلو سره راپورته شي او د تشهد په توګه به کښیني دومره ځنډ په دغه ناسته (جلسه) کښي واجب دی چي د کالو حرکات آرام شي یا په اصطلاح د یوه تسبیح ویلو په اندازه، بیا به په بل" اَللّٰهُ اَکبَر" ویلو سره دوهمه سجده په عین توګه وکړي او بیابه د" اَللّٰهُ اَکبَر" په ویلو سره دوهم رکعت ته ولاړشي د لمړي رکعت په توګه به یې وکړي خو سُبحَانَكَ اللّٰهُمَّ به نه وایي له بِسمِ الله او اَلْحَمدُ لله سره به سورة پیل کړي.

کله چي د دوهم رکعت له دوهمي سجدې سر راپورته کړي نارینه به راسته پښه ودروي او پر چپه پښه به کښیني او لاسونه به په خلاصو ګوتو پر ورنو کښېږدي، ښځه به دواړي پښې راسته

(c) ketabton.com: The Digital Library

لوري ته وباسي او پرځمکه به کښيني لاسونه به په مښتو ګوتو سره پر ورنو کښېږدي، دواړه نر او ښځه به د ناستي په وخت کښي خپلي سينې ته به ګوري او په اَلتَّحِيَّاتُ ويلو به پيل وکړي:

اَلتَّحِيَّاتُ لِلّٰهِ وَالصَّلَوَاتُ وَالطَّيِّبَاتُ اَلسَّلَامُ عَلَيكَ اَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحمَةُ اللهِ وَبَرَكَاتُهُ اَلسَّلَامُ عَلَينَاوَعَلى عِبَادِاللهِ الصَّالِحِينَ اَشهَدُ اَن لَاّ اِلٰهَ اِلاَّ لِلّٰهُ وَاَشهَدُ اَنَّ مُحَمَّدًا عَبدَهُ وَرَسُولَه.

که لمونځ څلور رکعته وي نو به سمدستي د "اَللّٰهُ اَکبَر" په ويلوسره دريم رکعت ته ولاړشي او دوه رکعته به نور په عين ترتيب سره وکړي، دفرض لمانځه په وروستو دوو رکعتونو کښي له اَلحَمدُلِلّٰه وروسته بل سورة نه ويل کيږي، ليکن د سنت او نفلو په ټولو رکعاتو کښي د لمړي دوو رکعاتو په شان له اَلحَمدُلِلّٰه وروسته سورة ويل کيږي.

کله چي د دوه رکعتيز، درې رکعتيز او څلور رکعتيز لمانځه په وروستۍ ناسته کښي اَلتَّحِيَّاتُ تر عَبدَهُ وَرَسُولَه پوري ووايي نو دغه درودونه او دعا دي ورسره ووايي:

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وعَلى الِ مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيتَ عَلى

(c) ketabton.com: The Digital Library

اِبرَاهِیمَ وَّ عَلٰی اٰلِ اِبرَاهِیمَ اَنَّكَ حَمِیدٌ مَّجِیدٌ ؛ اَللّٰهُمَّ بَارِك عَلٰی مُحَمَّدٍ وَّعَلٰی اٰلِ مُحَمَّدٍ کَمَا بَارَکتَ عَلٰی اِبرَاهِیمَ وَعَلٰی اٰلِ اِبرَاهِیمَ اَنَّكَ حَمِیدٌ مَّجِیدٌ.

اَللّٰهُمَّ رَبَّنَا اٰتِنَا فِی الدُّنیَا حَسَنَةً وَّفِی الآخِرَةِ حَسَنَةً وَّقِنَا عَذَابَ النَّارِ

بیا به اول پر راسته اوږه دوهم پرچپه اوږه د اَلسَّلَامُ عَلَیکُم وَّرَحمَةُ اللّٰهِ په ویلو سره سلام وګرځوي.

د سلام ګرځولو په وخت کښې به د هغه اړخ لمونځ کوونکي او ملائکې په نظر کښې ونیسي.

د لمانځه په ادا کولو کښې باید لمونځ کوونکی د لمانځه متن په دومره کراره سره ووایي چې پخپله یې اوري او بل څوک یې نه اوري او د لمونځ کوونکي خوله او شونډې باید د هر حرف او کلمې په ادا کولو سره وښوري ترڅو کلمات صحیح ادا شي.

اذان او اقامت

کله چې د لمانځه وخت داخل شي نو د همهغه وخت د لمانځه د ادا کولو له پاره اذان ضروري دی او د وخت د داخلیدو ترمخه اذان کول صحیح نه دي او اذان او اقامت د عربي په

(c) ketabton.com: The Digital Library

خاصو کلماتو ویل کیږي، له رسول الله ﷺ څخه روایت شوی دی ”که په بله ژبه یا د عربي ژبي په نورو کلماتو اذان او اقانت وشي که څه هم اوریدونکي له هغه څخه د اذان او اقامت مطلب واخلي درست نه دی“

مؤذن باید عاقل، بالغ او نارینه وي، د ښځي، لیوني او ماشوم اذان صحت نلري او هم مؤذن باید له بي اودسي څخه خلاص او په کامل تطهیرسره په یوه لوړ ځای ودریږي او مخ د قبلي خواته برابر کړي او د دواړو غوږونو سوري د شهادت په ګوتو بند کړي او په پوره طاقت او لوړ آواز دغه لاندني کلمات ووایي.

اَللّٰهُ اَکبَر	(څلور ځلي)
اَشْهَدُ اَن لاَّاِلٰهَ اِلاَّاللّٰه	(دوه ځلي)
اَشْهَدُ اَنَّ مُحَمَّدًرَّسُولُ الله	(دوه ځلي)
حَيَّ عَلَی الصَّلاة	(دوه ځلي ښي طرف ته)
حَيَّ عَلَی الفَلاح	(دوه ځلي کیڼ طرف ته)
اَللّٰهُ اَکبَر	(دوه ځلي)
لاَاِلٰهَ اِلاَّاللّٰه	(یو ځل)

”د حَي علی الصلاة“ ویلو په وخت کي به مخ و راسته طرف

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته ګرځوي مګر چي سينه او پښې له قبلې څخه ونه ګرځي او د "حَي على الفلاح " ويلو په وخت کې به مخ و چپه لور ته ګرځوي، د سهار په اذان کي به د حَي علي الفلاح څخه وروسته اَلصلوةُ خَير مِنَ النوم دوه ځلي ووايي، اذان کوونکی به د جملې د پوره کولو وروسته دومره دمه وکړي چي اوريدونکي هغه جمله ورپسې تکرار کړای سي ځکه چي رسول الله ﷺ فرمايي:

"اِذَاسَمِعَ اَحَدُكُم النِّدَاءَ فَلْيَقُل مَايَقُولُه الْمُؤَذِّنُ"

يعنی کله چي يو له تاسو څخه اذان واوري نو څه چي مُؤذن وايې هم هغه دی ورپسې وايي.

د اقامت کولو همدغه طريقه ده خو په لاندي توګه د اذان سره توپيرلري:

(١) اذان له مسجد نه د باندي او اقامت په مسجد کي د ننه کيږي.

(٢) اذان په لوړ اواز سره او اقامت په عادي آواز سره ويل کيږي.

(٣) په اقامت کي له حي على الفلاح نه وروسته قَدقَامَتِ الصَّلَاةُ دوه ځلي ويل کيږي.

(۴) په اقامت کي په غوږو کي ګوتي نه نيول کيږي او په اذان کي په غوږو کي ګوتي نيول کيږي.

(۵)په اذان کي مؤذن د حي على الصلاة او حي على ا لفلاح

(c) ketabton.com: The Digital Library

ویلو په وخت کي راسته او چپه طرفونو ته مخ گرځوي په اقامت کي مخ گرځول نشته.

(٦) د اذان په ختم کي مؤذن او اوریدونکي دغه دعا وایي چي سنت ده:

اَللّٰهُمَّ رَبَّ هٰذِهِ الدَّعوَةِ التَّامَّةِ وَالصَّلاَةِ القَائِمَةِ اٰتِ مُحَمَّدًانِ الوَسِیلَةَ وَ الفَضِیلَةَ وَ دَرَالدجَةَ العَالِیَةَ الرَّفِیعَةَ وَ ابعَثهُ مَقَامًا مَحمُودَانِ الَّذِی وَعَدتَّهُ اَنَّكَ لاَتُخلِفُ المِیعَادَ ط

په امام پسي په جماعت لمونځ کول

د جماعت په لمانځه کي ضرور دی چي یو له مقتدیانو څخه د مؤذن په صفت د امام تر شا په امام پسې اقامت وکړي او امام ته په کار ده چي پر مقتدیانو غږ وکړي چي صفونه برابر کړي او یو بل ته نژدې سي نو مقتدیان به هم د پښو گوتي پر یوه خط سره برابری کړي او داسي به څنګ پرڅنګ سي چي څنګلي یې یو د بل سره مښتی وي کومه فاصله یې په مابین کي نه وي.

بیا به نیت وتړي او د الله اکبر په ویلو سره به لاسونه تر غوږو پوري اوچت کړي او تر نامه لاندي به یې ونیسي، مقتدیان به هم نیت وکړي د الله اکبر په ویلو سره به لاسونه ترغوږو پوري اوچت کړي او بیا به یې تر نامه لاندی ونیسی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

امام او مقتدیان به ټوله په کراره سره "سبحانک اللّهُمَّ" تر آخره پوري، اعوذبالله او بسم الله تر آخره پوري ووايي نو به مقتديان پټه خوله ودريږي او نورڅه به نه وايي، که لمونځ د جهر وو نو دامام قرآئت ته به غوږ سي او د سجدې ځای ته به ګوري، امام به سورة فاتحه (الحمدلله) ووايي د "وَالضَّالِّين" له اوريدو وروسته به مقتديان په خفيه سره "آمين" ووايي نوامام به له سورة فاتحې وروسته د قرآن شريف يو سورة يا څو آيتونه ووايي، له قرآئت وروسته امام د الله اکبر په ويلو سره رکوع ته ځي، مقتديان به هم د الله اکبر په خفيه ويلو سره د امام په متابعت رکوع ته ولاړشي، له رکوع وروسته به امام سَمِعَ اللّٰهُ لِمَن حَمِدَهُ ووايي او مستقيم به ودريږي خو مقتديان به په عوض کي رَبَّنَا لَكَ الحَمدُ ووايي د امام په متابعت به مستقيم ودريږي، دغه ولاړی ته "قومه" ويل کيږي نور د جماعت لمونځ به مقتديان په همهغه ذکر شوې طريقه کوي صرف په ولاړه کي سورة فاتحه او په قومه کي به سَمِعَ اللّٰهُ لِمَن حَمِدَه نه وايي.

۱. د امام متابعت واجب دی مقتديان به په امام پسې متصل د لمانځه ارکان پر ځای کوي.

۲. مقتدي به له امام نه مخ کي قومې، رکوع او سجدې ته نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځي او نه به د هغه نه مخ کي را پاڅي.

۳. که مقتدي په لمانځه کي سهوه شي نو دسهوي سجده به نه کوي

۴. مقتدې به په جهري لمانځه کي د امام د قرآئت استماع کوي چي دغه استماع واجب ده.

لاحِق او مسبوق

لاحِق هغه لمونځ کوونکی مقتدی دی چي لمونځ يې له امام سره يوځای پيل کړی وي خو د څه عذر په وجه يو يا څو رکعتونه ورنه ولاړشي لکه په لمانځه کي چي ويده شي امام يو يا څو رکعتونه ورنه تير کړي او دی لا ويده وي يا يې اودس مات شي څو دی اودس تازه کوي څو رکعتونه ورڅخه تير شوي وي.

همدارنګه يو مقيم چي په مسافر امام پسې نيت وتړي نو هغه مقيم د امام څخه وروسته د پاته لمانځه په ادا کولو کي لاحق دی يا لکه څوک چي د يوه رکعت رکوع يا سجده د امام نه مخکي وکړي نو د دغه عمل په خاطر دغه رکعت بې کاره شو پس د دغه رکعت په اعتبار لاحق دی.

د لاحق د پاره ضرور دی چي اول هغه رکعتونه وکړي چي ورڅخه تير شويدي له هغه وروسته که دجماعت څه حصه پاته وي په هغه کي به شريک شي او که نه نو به خپل باقي لمونځ وکړي لاحق په خپل تيرشوي لمونځ کي د مقتدي په شان دی لکه څرنګه چي

(c) ketabton.com: The Digital Library

مقتدی قرآئت نه وایي همدغسي به لاحق هم قرآئت نه وایي ساکت به ولاړ وي، لکه څنګه چي د سهوي په صورت کي پر مقتدي د سهوي سجده نه واجبېږي همدغه راز پر لاحق هم نه واجبېږي.

مسبوق هغه مقتدی دی چي په جماعت کي د شریکیدو تر مخه امام یو یا څو رکعتونه ورڅخه تیر کړي وي، کله چي امام لمونځ ختم کړي نو مسبوق به سلام نه ګرځوي ولاړ به شي او تیر شوي رکعتونه به پوره کړي.

مسبوق به تیرشوي رکعتونه داسي کوي لکه یوازي لمونځ چي کوي یعني قرآئت به هم وایي او که سهوه شي نو د سهوي سجده به هم کوي، مسبوق به تیرشوي رکعتونه داسي ترتیب کوي چي اول به ډک (سورة والا) او بیا به تش رکعتونه کوي او څومره چي یې د امام سره کړي وي د هغه په حساب به قعده (ناسته) کوي یعني د هغه رکعتونو په حساب چي کوم دوهم وو په هغه کي به اوله ناسته او چي کوم څلورم وو په هغه کي به وروستۍ ناسته کوي.

مثلاً: د ماسپښین په لمانځه کي د چا څخه درې رکعته تیر شوي وي چي د امام سره شریک شو نو هغه به د امام د سلام ګرځولو په وخت کي سلام نه ګرځوي ولاړبه شي اوتیر شوي

(c) ketabton.com: The Digital Library

رکعتونه به داسي وکړي:

لمړی رکعت چي وکړي ناسته به وکړي او التحيات به تر عبدهُ و رسُوله ووايې نو به ولاړشي يو رکعت به ډک او بل رکعت به تش وکړي نو به آخره ناسته وکړي سلام به وګرځوي.

که يو سړی لاحق هم وي او مسبوق وی يعني څه رکعتونه ورځخه تيرشوي وي چي د امام سره شريک شو او د شراکت وروسته هم څه رکعتونه ورڅه تير شي نو هغه ته په کاردی چي اول هغه رکعتونه وکړي چی دې پکښی لاحق دی يعنی چي د شراکت څخه وروسته ورڅه تيرشويدي نو د دغو رکعتونو په ادا کولو کي به دې ځان داسي بولي لکه د امام سره چي لمونځ کوي يعنی قرآئت به هم نه وايي او د امام د ترتيب لحاظ به هم ساتي، وروسته که جماعت باقي وو په جماعت کي به شريک شي او که جماعت باقي نه وو نور لمونځ به پوره کړي بيابه هغه رکعتونه پوره کړي چي دې پکښي مسبوق دی.

مثلاً: د مازديګر د لمانځه يو رکعت تيرشوي وو چي څوک پکښي شريک شو دغه رکعت لا تير شوي نه وو چي اودس يې مات شو کله چي يې اودس وکړ او بيرته راغی نو لمونځ ختم شوي وو، نو هغه ته په کار ده چي اول دا دری رکعته د مقتدي په شان وکړي قرآئت به نه پکښي وايي او بيا به هغه رکعت را

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګرځوي چي په جما عت کي د شريکېدو د مخه ورڅه تيرشوي وو، هغه درې رکعتونه به عين هغه ترتيب وکړي چي امام کول يعنی قرآئت به نه وايي او د دريو رکعتو د اول رکعت وروسته به ناسته کوي ځکه چي دا د امام دوهم رکعت دی او امام قعده پکښي کړې ده، بيابه په دوهم رکعت کي قعده نه کوي، په دريم رکعت کي به بيا قعده کوي ځکه چي د امام څلورم رکعت دی او قعده يې پکښي کړيده، وروسته به هغه رکعت وکړي چه د شريک کيدو د مخه ورڅه تير شوي وو خو په دغه رکعت کي به قرآئت هم وايي ځکه چي دی مسبوق دی او مسبوق به تيرشوي رکعتونه د ځانګړي لمانځه په شان کوي، ددغه رکعت په ختم کې به قعده هم کوي ځکه چي دده آخر رکعت دی.

په لمانځه کي د قرآن قرآئت

په لمانځه کي د قرآنکريم صحيح لوستل فرض دی چي هر حرف په خپل مخرج (د ادا کولو ځای) کي ادا شي د ء او ع، د ح او ھ، د ظ او ز، د ذ او ض او د، د س او ث او ص بايد پوره توپير وشي.

که څوک ځني حروف پوره نشي ادا کولای لکه د ح، خ او ھ، ق او ک توپير نشي څرګندولای نو هغه ته د صحيح لوستلو مشق کول لازم او ضروري دی، که په صحيح لوستلو زحمت نه ګالي نو ګنهګاردی او يو لمونځ يې صحيح نه دی، که له زحمت

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګاللو سره سره يې هم د حروفو صحيح هجاء نه شواى کولاى نو هغه شرعًا معذور بلل شوى دى.

که څوک حروف صحيح ادا کولاى شي او په بي پروايي حروف په خپل مخرج کي نه ادا کوي نو ګنهګار او لمونځ يې نه صحيح کيږي.

کوم سورة د قرآنکريم چي په اول رکعت کي وويل شي که همهغه سورة په دوهم رکعت کي وويل شي څه حرج نشته لاکن بيله ضرورته دا عمل مکروه دى، ښه دى چي په هر رکعت کي په ترتيب سره جدا جدا سورة وويل شي يعني په کوم ترتيب چي په قرآنکريم کي سورتونه ليکل شويدي په لمانځه کي همهغه ترتيب مراعات شي، نه داسي چي په اول رکعت يو سورة وويل شي او په دوهم رکعت کي د هغه نه مخکي سورة وويل شي، په لمانځه کي قصدًا بې ترتيبه سورتونه ويل لمونځ مکروه کوي.

د اول رکعت د سورة نه د دوهم رکعت د سورة د آيتونو شمير بايد زيات نه وي، له سورة فاتحې وروسته على الاقل بايد درې آيتونه وويل شي.

کوم سورة چي شروع شي بيله عذره د هغه پريښودل او بل سورة شروع کول هم مکروه دى، که چا لمونځ نه وي زده کړى يا نوى مسلمان شوى وي نو هغه به په لمانځه کي د لمانځه تر زده

(c) ketabton.com: The Digital Library

کولو پوري سُبحَانَ الله سُبحَانَ الله وايي.

على الاقل هر څوک بايد له "الم تر کيف" څخه تر "قل اعوذبرب الناس" پوري دا لس سورتونه ياد کړي او په لمانځه کي يې په ترتيب سره ووايي.

دوِتر لمونځ

وِتر واجب دي، د واجب درجه فرضو ته نژدی ده، قضا کول يې سخته ګناه ده، که قضا شي نو قضاراوړل يې ضروري حکم دی.

دوِترلمونځ درې رکعته دي، د دوهم رکعت په ناسته کي اَلتَّحِيَّاتُ تر عَبدَهُ وَرَسُولُه ويل کيږي اوبيا به دريم رکعت ته ولاړ شي له الحمد لله او سورة ويلو وروسته د الله اکبر په ويلو سره لاسونه تر غوږو پورته کيږي او بيا تر نامه لاندي نيول کيږي او دغه دعائ قنوت ويل کيږي:

اَللّٰهُمَّ اِنَّا نَستَعِينُكَ وَ نَستَغفِرُكَ وَ نُؤمِنُ بِكَ وَ نَتَوَكَّلُ عَلَيكَ وَ نُثني عَلَيكَ الخَيرَ وَ نَشكُرُكَ وَ لاَ نَكفُرُكَ وَ نَخلَعُ وَ نَترُكُ مَن يَّفجُرُكَ اَللّٰهُمَّ اِيَّاكَ نَعبُدُ وَ لَكَ نُصَلِّي وَ نَسجُدُ وَ اِلَيكَ نَسعٰى وَ نَحفِدُ وَ نَرجُو رَحمَتَكَ وَ نَخشٰى عَذَابَكَ اِنَّ عَذَابَكَ بِالكُفَّارِ مُلحِقٌ ط

د وِتر په درې واړو رکعتونو کي الحمد لله سره د سورته ويل

(c) ketabton.com: The Digital Library

کیږي که په دریم رکعت کي د دعائ قنوت ویل هیرشو او له رکعت وروسته ور په یاد شو نو اوس دِي یې نه وایې کله چي لمونځ پوره کړي نو د سهوي سجدې دي وکړي.

که یې په هیره سره په اول یا دوهم رکعت کې دعائ قنوت ووایه نو اعتبار نلري په دریم رکعت کي به یې بیا وایي او د سهوي سجدې به هم کوي.

که د چا دعائ قنوت زده نه وي نو دا لاندي دعا دي ووایي:

اَللّٰهُمَّ رَبنا اٰتِنَا فِی الد نیَا حَسَنَةً وَّ فِی الآخِرَةِ حَسَنَةً وَّ قِنَا عَذَابَ ا لنَّارِ

یا دي درې واري اَللّٰهُمَّ اغفِرلِی ووایي خو د دعائ قنوت یادول ضروري دي.

د جماعت د لمانځه فضیلت او تأکید

د جماعت د لمانځه په فضیلت اوتأکید کي دومره احادیث رانقل شوي دي چي ټول سره یوځای شي یوه غټه رساله ورڅه جوړیږي له دغو احادیثو څخه معلومیږي چي د لمانځه د تکمیل د پاره جماعت ډیر ضروري دی ، رسول الله ﷺ هیڅکله جماعت نه دی قضا کړی، د ناروغۍ په حالت کي چي د تګ طاقت یې هم نه درلود د دوو کسانو پر اوږو یې لاس تکیه کړی او جماعت ته به حاضر شو او په جمع یې لمونځ وکړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د الله تعالی ﷻ گران استاذی او د بشریت پیشوا ﷺ به د جماعت پرېښوونکي ته سخت خوابدی کیده او داسي کسانو ته یې د سختي سزا خواهش کړیدی، بیشکه په محمدي شریعت کي د جماعت د لمانځه ډیر تأکید شویدی، کوم شی چي د لمانځه غوندي اهم عبادت تکمیلوي د هغه هم زیات اهتمام او پابندی په کار ده.

موږ دلته لمړی یو آیة لیکو چي ډیرو مفسیرونو د جماعت د لمانځه حکم ورڅه اخستی دی او بیا په دغه متعلق د څو احادیثو ژباړه کوو:

الله ﷻ په سورة البقره کي فرمایي وَٱرۡكَعُواْ مَعَ ٱلرَّٰكِعِينَ ﴿٤٣﴾

او تاسي رکوع کوي له رکوع کوونکوسره، ځیني مفسرین د رکوع تفسیر په خضوع سره کوي نو ځکه د جماعت فرضیت نه ورڅخه ثابتیږي.

حدیث: د نبی کریم ﷺ څخه حضرت عبدالله بن عمر رضي الله عنه داسي روایت کوي چي په جماعت سره لمونځ کول تر یوازي لمانځه اوه ویشت درجې زیات ثواب لري.

[مشکوة شریف ص ۹۵ اول ټوک]

حدیث: نبی کریم ﷺ فرمایلي دي چي تر یوازي لمونځ کولو

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بل سره په جماعت لمونځ کول ډیر ښه دی او له دوو خلګو سره په جماعت لمونځ بیا ډیر ښه دی او جماعت چي هر څومره لوی او زیات وي نو په هغه اندازه سره د الله ﷻ محبوب او خوښ دی.

[مشکوة شریف ص ۹٦]

حدیث: انس بن مالک رضي الله عنه روایت کوي چي د بني سلمه د قبیلې خلګو اراده وکړه چي خپل مخکني کورونه پریږدي او د مسجد نبوی په خوا کي کورونه جوړ کړی ځکه د هغوی کورونه له مسجد نبوي څخه لیري وه کله چي نبی کریم ﷺ خبر شو نو هغوی ته یې وویل چي ستاسي په راتګ کي و مسجد نبوي ته ډیر لوی ثواب دی، نبی کریم ﷺ وفرمایل ایا تاسو د خپلو قدمو په ایښودلو کي چي پر ځمکه لګیږی د ثواب خیال نه کوي؟ ثواب یې نه بولئ؟

[مشکوة شریف ص ٦۸]

فایده: لدغه حدیث شریف څخه معلومه شوه څوک چي د هر څومره لیري ځای څخه مسجد ته راځي هغومره زیات ثواب لری باید له فهمه ونه غورځول شي چي خپل مسجد حق لري که څه هم د جماعت لمونځ نه پکښي کیږي بیا دي هم ودغه نژدې مسجد ته ورشي اذان او اقامت دي وکړي او یوازي دي لمونځ وکړی.

[شامی احکام المساجد ص ۱۹۰ اول ټوک]

حدیث: رسول الله ﷺ فرمایي څومره وخت چي د لمانځه په

(c) ketabton.com: The Digital Library

انتظار کي تیر شي هغه ټول په لمانځه کي حساب دی.

حدیث: حضرت مرید اسلمي ﷺ له رسول الله ﷺ څخه روایت کړی دی څوک چي د شپې په تیارو کي مسجد ته ځي هغوی ته زیری ورکړئ چي د قیامت په ورځ به د دوی دپاره پوره رڼا وي.

حدیث: له حضرت عثمان ﷺ څخه روایت دی چي رسول ﷺ فرمایي څوک چي ماخوستن لمونځ په جماعت ادا کړي هغه ته به د نیمي شپې د عبادت ثواب ورکړل شي او څوک چي د ماخوستن او سهار لمونځونه په جماعت ادا کړي هغه ته به د ټولي شپې د عبادت ثواب ورکړل شي.

حدیث: له حضرت ابو هریره ﷺ څخه روایت دی چي یوه ورځ رسول الله ﷺ وفرمایل چي زما په زړه کي راګرځي چي چا ته د لرګو د جمع کولو بل چاته د اذان او بل چاته د امامت کولو حکم ورکړم او پخپله د هغه خلګو په کورونو وګرځم چي د جماعت و لمانځه ته نه راځي نو د هغو کورو ته اور واچوم.

حدیث: له رسول الله ﷺ ارشاد دی چي که زما سره د ښځو او ماشومانو خاطر نه وای نو زه به په لمانځه کي مشغول شوي وای او خادمانو ته به مي امر کړی وای چي هغه څوک چي د جماعت لمانځه ته نه حاضریږي د هغوی کورونه سره د مال او متاع وسوځئ.

[صحیح مسلم]

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ماخوستن د لمانځه تخصيص په دغه حديث شريف کي په دغه منظور شويدی چي دغه وخت د خوب او استراحت دی او خلګ ټول په کورونو کي وي.

امام ترمذی (رح) فرمايي چي دغه مضمون ابن مسعود، ابوداود، ابن عباس او جابر رضي الله عنهما روايت کړيدی چی دا ټول جليل القدر صحابه دي.

د قضاشوو لمونځونو د بيا را ګرځولو طريقه

که له چاڅخه کوم لمونځ قضا شوی وي چي کله ور په ياد شی نو ژر دي يې وکړي بی سببه ځنډول يې سخته ګناه ده، که چا ژر قضا شوي لمونځ بيرته و نه کړ بلی ورځي يا بل وخت ته يې پريښود او د هغه وخت نه مخکي مړ شو نو غبرګه ګناه پرې پاته شوه، يو د لمونځ قضاء او بل د قضاء ژر نه ادا کول.

که دچاڅخه ډير لمونځونه قضاء شوي وي نو څو کولای شی ژر دي يې قضاء راوړي، دا ضروري نه ده چي د ماسپښين د لمانځه سره د ماسپښين لمونځ را وګرځوي يا د مازديګر د لمانځه سره د مازديګر لمونځ را وګرځوي، که د چاڅخه د ډيرو مياشتو يا ډيرو کلونو لمونځونه قضاء شوي وي د هغو په را ګرځولو کي دي هم جديت وکړي په يوه وخت کي دی دوه دوه يا څلور څلور لمونځونه کوي، که څه عذر نه وي نو د هرلمانځه

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره دی یویو قضایي لمونځ را ګرځوي.

د قضایي لمونځ د راګرځولو د پاره څه خاص وخت نشته خو دومره احتیاط باید وشي چي مکروه وخت نه وي.

هغه وختونه چي لمونځ کول پکښي مکروه دی.

۱- د لمر راختو وخت.

۲- د غرمې (استواء) وخت.

۳-د مازدیګر د لمانځه څخه وروسته تر لمرلویدو پوري.

که د چاڅخه په ټول عمر کي لمونځ نه وي قضاء شوی او س یو لمونځ ورڅه قضاء شو یا لمونځونه ورڅخه قضاء شوي وي خو هغه یې ټول را ګرځولي وي او اوس یو لمونځ پر پاته وي نو اول دی د هغه قضاء راوړي که نه نو فرض لمونځ یې نه صحیح کیږي، البته که قضایي لمونځ ورڅخه هیرشوي وو او د وخت فرض لمونځ یې وکړ وروسته قضایي لمونځ ور پیاد شو نو اوس دی یې را وګرځوي، د وخت لمونځ چي یې کړی دی بیا یې راګرځول نشته همدارنګه که وخت دومره کم وو چي که قضایي لمونځ راګرځوي د وخت لمونځ ور نه قضاء کیږي نو اول دي د وخت لمونځ اداکړي او بیا دي قضایي لمونځ وکړي.

که د چا څخه یو یا دوه یا درې یا څلور یا پنځه لمونځونه قضاء شول او نور لمونځونه یې پر غاړه نه وه پاته یعني د دغو

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځو لمونځو پوروړی وو نو تر څو چي د دغو لمونځو قضاء يې راوړې نه وي د وخت فرض لمونځ يې نه صحيح کيږي، کله چي د دغو پنځولمونځو قضاء راوړي نو کوم لمونځ چي اول قضاء شوي وي اول به هغه کوي بيا دوهم بيا دريم بيا څلورم او بيا پنځم.

که چا د يوې ورځي پنځه واړه لمونځونه قضاء کړي وو نو هغه به اول د سهار د لمانځه قضاء راوړي بيا د ماسپښين بيا د مازديگر بيا د ماښام او بيا د ماخوستن، که يې په بل ترتيب وکړي صحيح نه دی بيرته به يې دوباره کوي. [والله اعلم بالصواب]

که د چا څخه شپږ يا د شپږو څخه زيات لمونځونه قضاء شوي وه نو هغه د دغو لمونځونو د قضاء راوړلو تر مخ د وخت فرض لمونځ کولای شي، کله چي د دغو لمونځونو قضاء راوړي نو ترتيب يې هم ضروري نه دی چي څرنگه يې خوښه وي هغسي دي يې اداکړي.

کله چي لمونځ کوونکی د شپږو قضاء لمونځو قضاء وکړي نو اوس بيا صاحب د ترتيب شو يعني که بيا د شپږو لمونځو څخه کم لمونځونه ور څخه قضاء شي نو په ترتيب به يې داسي راگرځوي لکه مخکي چي يې ذکر وشو.

که د چانه د وِتر لمونځ قضاء شي او بل لمونځ نه وي قضاء شوي نو تر څو چي د دغه وِتر قضاء را نه وړي د سهار لمونځ يې نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

صحیح کیږي، که یې د سهارلمونځ وکړ او وروسته یې د وِتر قضاء راوړه نو د سهارلمونځ به بیرته له سره کوي.

که چاپوازي د ماخوستن لمونځ کړی وو او ویده شو بیا یې د شپې د تهجد دپاره اودس وکړ او د ماخوستن وِتر یې وکړل او سهار ورپیاد شو چې د ماخوستن لمونځ یې بې اودسه کړی وو نو قضاء به صرف د ماخوستن د لمانځه راوړي.

قضاء صرف د فرضو او وِترو راوړل کیږي د سنتو قضاء نشته، البته که د سهار لمونځ د چاڅخه قضاء شوي وي که یې د زوال څخه مخکې راګرځوي نو سنت او فرض دي دواړه وکړي ځکه چې د سهار سنت مؤکد سنت دی، رسول الله ﷺ نه په سفرکې د سهار سنت پرې ایښي دي نه په حضر کې؛ که څوک وروسته له زوال څخه د سهار د لمانځه قضاء راوړي نو صرف فرض دي وکړي.

که د سهار د لمانځه وخت دومره کم وو چې صرف دوه رکعته فرض پکې کیدای شوای نو دوه رکعته فرض دي وکړي او سنت دي له لمرختو وروسته او تر استواء تر مخه را وګرځوي.

د جُمعې لمونځ

د جمعې لمونځ فرض عین دی د قرآن شریف او متواترو احادیثو او د امت د اجماع نه ثابت دی او د اسلام د لویو شعائرو څخه دی منکر یې کافر، بیله عذره پریښودونکی یې

(c) ketabton.com: The Digital Library

فاسق دی، په قرآنکریم کې د الله تعالی ﷻ ارشاد دی:

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ إِذَا نُودِيَ لِلصَّلَوٰةِ مِن يَوۡمِ ٱلۡجُمُعَةِ فَٱسۡعَوۡاْ إِلَىٰ ذِكۡرِ ٱللَّهِ وَذَرُواْ ٱلۡبَيۡعَۚ ذَٰلِكُمۡ خَيۡرٞ لَّكُمۡ إِن كُنتُمۡ تَعۡلَمُونَ ﴿٩﴾

اې د ایمان خاوندانو کله چې د جمعې د ورځې د لمانځه د پاره اذان وویل شي منډې وهئ د الله د ذکر وطرف ته او پرېږدئ بیع او شرٰی (خرڅول او رانیول) دا ستاسو دپاره ښه دی که تاسو پوه شئ.

د ذکر څخه مراد لمونځ او خطبه دي او له منډو څخه مراد اهتمام کول دي، رسول الله ﷺ فرمائیلی دي:

څوک چې د جمعې په ورځ غسل وکړي او هم د خپل طاقت سره صفایي وکړي، خوشبويي په ځان پوري کړي او لمانځه ته ولاړ شي په مسجد کې څوک له خپله ځایه بیځایه نه کړي بیا چې څومره نفل چې کولای سي وه یې کړي کله چې امام خطبه شروع کړي نو په پټه خوله او کامله توجه سره دي یې واوري نو خود به الله ﷻ د تیري جمعې څخه تر دغه وخت ګناهونه ور معاف کړي. [بخاری]

په یوه بل حدیث شریف کې آنحضرت ﷺ فرمائیلي دي:

څوک چې د جمعې په ورځ غسل وکړي او مسجد جامع ته پَلی ولاړ شي خطبه واوري د خُطبې په منځ کې باطلې خبرې و نه کړي نو هغه ته به د پوره یوه کال د روژو یا لمونځو ثواب ورکړه شي. [ترمذی]

(c) ketabton.com: The Digital Library

د جمعې د لمانځه د وجوب شرطونه

۱- مقیم کیدل پر مسافر نشته.

۲-صحتمندي پر داسي مریض نشته چي مسجد جامع ته د تګ توان نلري.

۳- که د بوډا او الي څخه څوک مسجد جامع ته تلای نشي یا ړوند وي.

۴- غلام چي د شریعت مطابق غلام وي.

۵-ښځه

٦-نابالغه هلک.

۷-معذور چي عذر یې د جماعت د پریښودلو د پاره معتبر وي لکه د سخت باران اوریدل یا د کوم مریض ساتنه کول یا جامع مسجد ته په تلو کي له د ښمن څخه د خطر احساس کول.

د جمعې د لمانځه د صحت شرطونه

۱-شهر یا قصبه، په صحرا یا ځنګل کي د جمعې لمونځ صحیح نه دی، البته که د صحرا آبادي درې یا څلور زره کورونه وي نو بیا د جمعې لمونځ پکښي کیدای سي.

۲- د ماسپښین د وخت داخلیدل، د وخت نه مخکي یا د وخت د تیریدو نه وروسته جائز نه دی، که د لمانځه کولو په حالت د ماسپښین وخت ختم شو نو لمونځ هم فاسد شو که څه هم

(c) ketabton.com: The Digital Library

آخيره قعده يې تر تشهد پوري کړې وي نو دغه سبب دی چي د جمعي د لمانځه قضاء نشته.

۳-خطبه يعني د امت په حضور کي د الله ﷻ ذکر کول، که څه هم سبحان الله والحمدلله وي، خو سبحان الله والحمدلله ويل او په هغه اکتفاکول د سنت طريقې مخالفت دي بيا هم لمونځ صحيح کيږی.

۴- خطبه د لمانځه ترمخه ويل، که د لمانځه تر مخ و نه ويل شي لمونځ نه صحيح کيږي.

۵- خطبه د ماسپښين په وخت کي ويل که تر وخت دمخه وويل شي نو هم لمونځ نه صحيح کيږي.

٦- جما عت: يعني د امام څخه سوا لږ تر لږه درې کسان د خطبې د شروع کيدونه د اول رکعت تر سجدې پوري ضرور دي، خو دغه درې کسان بايد قابل د امامت وي، صرف ښځي يا نابالغه هلکان نه وي، که څه هم دغه درې کسان چي خطبه يې اوريدلې وي ولاړ شي او نور درې کسان راشي.

۷-که د سجدې کولو تر مخه خلک ولاړشي او له امام سره تر درې کسانو کم پاته شي نو لمونځ به هم ولاړ شي، که له اولي سجدې وروسته ولاړ شي نو جمعه صحيح ده څه حرج نشته.

۸-عام اجازت په داسي خاص ځای کي د جمعې لمونځ

(c) ketabton.com: The Digital Library

کول چي عام خلګو ته اجازت نه وي جايز نه دی او هم که د جمعې په ورځ د جامع دروازه بنده شي چي نور خلک نشي را تلای نو لمونځ هم نه کيږي.

د جمعې د ورځي لمونځ اول څلور رکعته مؤکد سنت دي وروسته بيا د امام خطبه ويل کيږي چی اوريدل يې واجب دي بيا دوه رکعته فرض د جمعې په جمع کول او وروسته بيا څلور رکعته سنت او ورپسې بيا دوه رکعته سنت دي، چا چي د جمعې لمونځ ادا کړ نو د ماسپښين لمونځ وربانديي نشته، که د جمعې لمونځ يې نه وي کړی نو د ماسپښين لمونځ به کوي.

مسافرانه لمونځ

د سفر قصد او په قصد سره عمل کول چي په شرعي سفر سره ياديږي په احکامو کي تغير راوړي لکه د روژې خوړل او د څلور رکعته لمونځ په بدل کي دوه رکعته لمونځ کول، که د سفر قصد نه وي چي پر ټوله نړۍ راوګرځي مسافر نه دی، همدارنګه که د سفر نيت وکړي او په سفر يې شروع کړې نه وي هم مسافر نه ګڼل کيږي، د سفر مسافه د مقصد تر ځای پوري پر وچه لار د اوښ په ميانه تګ يا پياده (پلی) ميانه تګ د درو ورځو لار ده شپه نه حسابل کيږي ځکه چي شپه د استراحت د پاره ده، په سفر کي له سهاره تر ماښامه تګ شرط نه دی ځکه چي لمونځ کول،

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډوډۍ خوړل او استراحت کول هم په سفر کي داخل دي لکه په فتاوٰی کي چي وايي: که څوک د ورځي د سهار څخه تر ماښام پوري تګ وکړي د اسراحت ځای ته ورسيږي هلته شپه تيره کړي دوهمه او دريمه ورځ همدا شان وکړي نو شرعًا مسافر دی، په هدايه کي وايي: اندازه په فراسخو سره معتبره ده چي په ضعيف روايت يوويشت (۲۱) فرسخه او فتوٰی پر اته لس (۱۸) فرسخه ده.

که څوک د درو ورځو لار د موټر په ذريعه په لس (۱۰) ساعته کي يا د الوتکي په ذريعه په يوه ساعت کي قطع کړي شرعًا مسافر دی، د وچي د لاري تګ د اوبو د لاري سره برابر نه دی ځکه هره لار ځان ته تعين د وخت غواړي.

د امام اعظم ابو حنيفه (رح) په حکم مسافر به څلور رکعتيزه لمونځ دوه رکعته ادا کوي يعني اضافه تر دوه رکعته روا نه دی، که يې تر دوه رکعته اضافه لمونځ وکړ ګنهګار دی، که فرض لمونځ څلور رکعته داسي ادا کړي چي وروسته له اول دوو رکعتو په قدر د اَلتحياتُ ناسته وکړي نو اول دوه رکعته يې فرض او آخر دوه رکعته يې نفل شول، مګر دغه لمونځ کوونکی ګنهګار شو ځکه چي د دوو رکعتو فرضو سلام وځنډيدی، همدا رنګه که وروسته له اول دوو رکعتو ناسته و نه کړي او څلور رکعته فرض ادا کړي نو فرض لمونځ يې باطل او په نفل سره بدل

(c) ketabton.com: The Digital Library

شو، مګر د امام محمد بن ادريس شافعي (رح) په حکم د مسافر ځلور رکعته فرض لمونځ عزيمت دی او دوه رکعته يې رخصت دی؛ د سهار او ماښام لمونځونه مسافر نه دي ځکه کموالی هم پکښې نشته، په سفر کې چې څوک آرام وي د لمانځه سنت دي نه پرېږدي، که يې تلوار وو چې موټر ورنه تلی يا د سفر ملګري ناراضه کيدل يا کوم بل داسې ستونزه وه نو سنت دي پرېږدي.

څوک چې په نيت د سفر له کوره ووزي چې د خپل ښار يا د کلي د آباديو نه تيرشي د سفر لمونځ به کوي، تر څو چې د اقامت نيت پنځه لس ورځې يا اضافه تر پنځه لس ورځو په کوم بل ښار يا کلي کې کوي، دا پنځه لس ورځې يا اضافه مذهب د امام اعظم ابوحنيفه (رح) دی چې روايات يې حضرت عبدالله بن عباس ﷺ او حضرت عبدالله بن عمر ﷺ کړيدی، د عسکر نيت د قبول وړ نه دی بلکه د امير نيت معتبر دی، همدارنګه د ښځې نيت اعتبار نه لري د ميړه نيت يې معتبر دی، د سفر لمونځ له نيت وروسته پر مسافر لازم دی، که مسافر نيت له پنځه لس ورځو نه کم وکړ نو لمونځ به پوره نه کوي ځکه چې مسافر دی يعني د ځلور رکعته فرض پر ځای به دوه رکعته کوي، همدارنګه که د مقصد منزل ته ورسيږي او نيت د اوسيدو يې له پنځه لس ورځو نه کم وو خو پنځه لس ورځې يې تيرې کړې بيا يې هم داسې نيت

(c) ketabton.com: The Digital Library

وو چي نن يا سبا به ځم او په دغه توګه کلونه وربانديي تير شي لمونځ به پوره نه کوي دوه رکعته د سفر لمونځ به کوي ځکه چي مسافر دی، له بهيقي څخه په صحيح سند سره روايت دی چي عبدالله بن عمر رضي الله عنه په آذربايجان کي شپږ مياشتي او حضرت انس رضي الله عنه په نيشاپور کي شپږ مياشتي تيري کړې لمونځونه يې دوه رکعته مسافرانه کول.

که کوم موټر چلوونکي کوم بل ښار ته بار وړی وي او د بيرته راتلو د پاره د بار په لټه کي وي چي نن يا سبا به بار پيدا شي لدې ښار نه ځم پدغه اميد کي مياشتي پر تيري شي لمونځ به دوه رکعته مسافرانه کوي، همداراز هغه مسافر وړونکی موټر چلوونکی چي له خپل استوګن ښارڅخه ووزي لمونځ به مسافرانه کوي کله چي بيرته خپل ښارته راشي پوره لمونځ به کوي که څه هم د اقامت نيت يې کړي نه وي ځکه چي په ښار کي د اقامت نيت ته حاجت نشته، که د استوګني ښار يا کلی بدل کړي يعنی کوم بل ښار يا کلی يې د استوګني د پاره غوره کړ بيا هغه اول استو ګن ځای ته په سفر ولاړی نيت يې له پنځه لس ورځو څخه کم وو لمونځ به پوره نه کوي ځکه چي مسافر دی.

که حاجي نيت د اقامت وکړ چي پنځه لس ورځي به په مکه شريف او منٰی کي تيروم نيت د اقامت يې صحيح نه دی ځکه چي

(c) ketabton.com: The Digital Library

په نیت کي دوه ځایه چي فاصله سره لری وویل شوه، همدارنګه که یوازي مکې شریفي ته ورغی او په مکه شریف کي یې د پنځه لس ورځو د اوسیدو وخت نه وو د اقامت نیت یې صحیح نه دی لمونځ دي پوره نه کوي ځکه چي مسافر دی.

د امام اعظم ابوحنیفه (رح) په مذهب مسافر لره یو ځای کول د دوو لمونځو د فعل په لحاظ روا دي او د وخت په لحاظ روا نه دي یعنی مسافر ته روا دي چي د ماسپښین لمونځ د وخت و آخر ته وځنډوي او د مازدیګر لمونځ د وخت په اول کي وکړي، دغه رنګه د ماښام او ماسخفتن لمونځونه سره جمع کړي، دغه عمل په "جمع صوري" سره یادیږي.

جمع حقیقي (جمع وقتي) دوه ځایه روا ده لکه په عرفات کي چي د مازدیګر لمونځ د ماسپښین په وخت کي ادا کیږي چي د تقدم جمع بلل کیږی او د ماښام لمونځ چي د ماسخفتن په وخت کي اداکیږي چي د ځنډ جمع بلل کیږي.

په احادیثو کي چي د رسول الله ﷺ د جمع روایت شوی دی مقصد یې جمع صوري ده، په نورو مذهبو کي جمع حقیقي په هر عذر روا ده لکه سفر، باران، ناروغي او داسي نور.

همدغه راز د امام ابوحنیفه (رح) په مذهب په کښتۍ کي په هرحال لمونځ په ناستي روا دی مګر امام ابو یوسف (رح) او

(c) ketabton.com: The Digital Library

امام محمد (رح) وايي چي بيله عذره روا نه دی.

که په سفر کي لمونځ قضاء شي او په کور کي قضاء راوړي نو د دوو رکعتو د سفر د لمونځ قضاء به راوړي، که له مقيم نه لمونځ قضاء شو غوښتل يې چي په سفر کي قضاء راوړی نو د څلورو رکتعو قضاء به راوړي، فرمان وړونکی او ګنهګار په سفر کي يو شان رصخت دي يعني دواړوته قصر د لمانځه او د روژې خوړل روا دي ځکه چي د قرآنکريم د البقره په سورة کي الله جَلَّ جَلَالُهُ فرمائيلي دي.

فَمَن كَانَ مِنكُم مَّرِيضًا أَوْ عَلَىٰ سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِّنْ أَيَّامٍ أُخَرَ ﴿١٨٤﴾

يعني که څوک ستاسوڅخه په روژه کي ناروغه يا په سفر کي وي او روژه وخوري بيا د دغه روژې نيول په شمار د خوړل شووو ورځو په نورو ورځو کي پسله د روژې د مياشتي ورباندي لازم دي، په دغه آية مبارک کي د ګنهګار او فرمان وړونکي توپير نشته، په حديث شريف کي راغلي دي.

"صَلوٰةُ الْمُسَافِرِ رَكعَتَانِ"

يعني د مسافر لمونځ دوه رکعته دی.

په حديث شريف کي هم دفرمان وړونکي او ګنهګار توپير نشته امام شافعی (رح) وايي چي ګنهګار ته رخصت نشته.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د تراویح لمونځ

د روژې په میاشت کې هره شپه بیله د ماخوستن د لمانځه او وِترڅخه شل رکعته تراویح کول سنت دي.

(۱) وتر د تراویحو څخه وروسته کول ښه دی، که چا تر مخه وکړل هم جائز دي.

(۲) په تراویح کي پسله څلور رکعتو څخه دومره وخت کښیناستل لکه څلور رکعته تراویح چي شویدی مستحب دی، که دومره وخت کښیناستل خلقوته تکلیف وي نو لږ وخت دي کښیني، بیا د ناستي په وخت کي اختیاردی که څوک نفل کوي که تسبیح وایي او که هسي کښیني.

(۳) که چا د ماخوستن د لمانځه څخه وروسته تراویح کړیوي او بیا ورته معلومه شي چي په څه نسبت یې د ماخوستن لمونځ فاسد شویدی نو هغه به د ماخوستن د لمانځه سره تراویح هم بیرته را ګرځوي.

(۴) که د جماعت لمونځ چا په جماعت سره نه وي کړی نو دي تراویح په جماعت سره نه کوي ځکه چي تراویح د ماخوستن د لمانځه تابع دي.

(۵) که څوک جماعت ته په داسي وخت را ورسیږي چي د ماخوستن لمونځ شوی وي او خلق تراویح کوي نو ده ته په کار

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي چي اول د ماخوستن لمونځ وکړي او بیا په تراویح کي شریک شي که څوړ کعاته تراویح ورڅخه تیري شي نو هغه دي د وترو څخه وروسته وکړي خو وتر باید په جماعت وکړي.

(٦) د روژې په میاشت کي یوځل ټول قرآن مجید ترتیب واره په تراویح کي لوستل مؤکد سنت دی د ټنبلۍ په سبب یې پریښودل ښه کارنه دی، البته که دا ویره وي چي د پوره قرآن مجید د لوستلو په سبب به خلک لمونځ پریږدي او جمع به ماته شي نو څومره چي لوستلای شي هغومره دي ولولي یا دي آخري لس سورتونه په هررکعت کي یو یو سورت لولي کله چي لس رکعته پوره شي بیا دي له سره شروع کړي.

(٧) تر څو چي د خلقو شوق نه وي معلوم شوی د یوه ختم څخه زیات دی نه کوي.

(٨) که خلک شوق ولري نو په یوه شپه کي یو ختم دقرآن کریم جائز دی او که پر خلکو تکلیف وي نو مکروه دی.

(٩) د تراویح په لمانځه کي د ختم په صورت کي یوځل د "بسم الله الرحمن الرحیم" ویل په لوړ آواز سره ضروری دی ځکه چي بسم لله الرحمن الرحیم هم د قرآن مجید یو آیة دی، که څه هم د یوه سورة جُز نه دی خو که په زوره ونه ویل شي نو د قرآنکریم په پوره کیدوکي د یوه آیة کموالی راځي او که امام په قراره سره

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله و ويله نو د مقتديانو د قرآن مجيد ختم به پوره نه شي.

(۱۰) تراويح د روژې په ټوله مياشت کي سنت دي که څه هم د قرآن مجيد ختم د مياشتي تر پوره کيدو تر مخه پوره شي مثلاً د روژې د مياشتي په اولو شلو شپو کي د قرآن ختم وشو نو باقي لس شپې هم تراويح کول سنت دي.

(۱۱) په تراويح کي درې ځلي قل هو الله ويل لکه څنګه چي عام دستور دی مکروه دي.

د اخترونو لمونځونه

په اسلام کي د اخترو دواړي ورځي د خوشحالۍ ورځي دي او په دواړو ورځو کي دوه دوه رکعته لمونځ د شکريې واجب دي، کوم شرطونه چي د جمعې د لمانځه دي هغه د اختر د لمانځه هم دي مګر د جمعې د لمانځه د پاره خطبه شرط ده او د لمانځه ترمخه ويل کيږي خو د اختر په لمانځه کي شرط نه ده بلکه سنت ده او د لمانځه څخه وروسته ويل کيږي، البته د اختر د خطبې اوريدل د جمعي د خطبې په شان واجب دی په منځ کي خبري يا لمونځ کول يا کوم بل کار کول منع دی.

د دواړو اخترو په ورځ ديارلس (۱۳) کارونه سنت دی:

(۱) د شريعت مطابق ځان تيارول.

(۲) غسل کول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۳) مسواک وهل.

(۴) ښې جامې اغوستل.

(۵) په ځان پوري خوشبويي وهل.

(٦) د خوب څخه سهار وختي را پاڅيدل.

(۷) وختي عيدګاه ته تلل.

(۸) عيدګاه ته د تلو نه مخکي خوږ شی خوړل.

(۹) عيدګاه ته د تلو نه مخکي د فطر صدقه (سرسايه) ورکول.

(۱۰) د اختر لمونځ په عيدګاه کي کول يعني بيله عذره د اختر لمونځ په ښار کي کول ښه نه دی.

(۱۱) چي پر کومه لار تللي وي د راتګ په وخت کي به پر بله لار راځي.

(۱۲) پياده د عيدګاه لمانځه ته تلل.

(۱۳) په لاره کي دا لاندي تکبيرونه ويل:

اَللّٰهُ اَکبَرْ اَللّٰهُ اَکبَرْ لآاِلٰهَ الاَّاللّٰهُ وَاللّٰهُ اَکبَرْ اَللّٰهُ اَکبَرُوَلِلّٰهِ الْحَمدُ

د کمکي اختر (عيد فطر) د لمانځه طريقه په لاندی ډول ده:

(۱) **نيت:** نَوَيتُ اَن اُصَلِي رَکَعتِيَ الوَاجبِ صَلٰوة عِيدِ الفِطرِمَعَ ستِّ تَکبيرَاتٍ فِی هٰذَ الوَقتِ وَقتَدَيتُ بِهٰذَ الاِمَامِ مُتَوَجِهًا اِلی جِهَةِ کَعبَةِ الشرِيفَةِ (نيت کوم چی ادا کړم دوه

(c) ketabton.com: The Digital Library

رکعته لمونځ واجب د کوچني اختر سره د شپږو تکبیرو په دغه حاضر وخت اقتدا مي ده په دغه حاضر امام پسې مخ مي دی پر لوري د کعبې شریفي) د امام د تکبیرسره به مقتدیان لاسونه دالله اکبر په ویلو سره تر غوږو پوري پورته کړي اوتر نامه لاندي به یې ونیسي.

سُبحَانَکَ اللّٰهُمَّ، اَعُوذُ بِاللهِ او بِسمِ اللهِ به امام او مقتدیان په خفیه سره ووایي.

(۲) مقتدیان دی امام ته متوجه شي امام دري ځلی اَللّٰهُ اَکبَر وایې دا تکبیرونه واجب دي او مقتدیان به یې هم ورسره وایي د هرتکبیر سره امام لاسونه تر غوږو پورته کوي بیا یې کښته ځوړند نیسي مقتدیان به هم په عین ترتیب د امام متابعت کوي.

(۳) امام د دریم تکبیر ویلو وروسته لاسونه تر نامه لاندي نیسي د نورو لمونځونو په شان په قرآئت پیل کوي نو مقتدیان به چُپ ولاړ وي، بیا امام د قاعدې مطابق رکوع، قومه او سجده کوي مقتدیان به د امام متابعت کوي.

(۴) په دوهم رکعت کي امام اول الحمدلله او سورة وایي بیا درې تکبیرونه وایي مقتدیان به هم دا تکبیرونه وایي د هر تکبیر په ویلو سره امام او مقتدیان لاسونه غوږو ته پورته کوي

(c) ketabton.com: The Digital Library

او ځوړند يې نيسي د شلورم تکبير په ويلو سره امام بيا د قاعدې مطابق رکوع ته ځي قومه او سجده کوي په آخره ناسته او سلام ګرځولو سره لمونځ ختم کوي او مقتديان به هم د امام متابعت کوي.

(۵) بيا امام وروسته پر ممبر درېږي او دوې خطبې وايي د دواړو خطبوپه منځ کي دومره کښيني لکه د جمعې په خطبه کي د اختر په خطبه کي بايد شروع په الله اکبرسره وشي، په اوله خطبه کي نه (۹) ځله الله اکبر او په دوهمه خطبه کي اووه (۷) ځله الله اکبر ويل ضروري دي، د لوی اختر(عيد قربان) د لمانځه همدغه طريقه ده فرق يې صرف دومره دی چي د لوی اختر د لمانځه په نيت کي د کوچني اختر په عوض کي لوی اختر ذکر کيږي، په کوچني اختر کي وعيدګاه ته د تلو نه مخ کي څه خوږ شی خوړل سنت دي او په لوی اختر کي نه خوړل سنت دي.

په لوی اخترکي د صدقۀ فطر په شان کومه صدقه نشته خو بايد له نظره پاته نه شي چي د توان او طاقت لرلوسره قرباني واجب ده

اذان او اقامت د اخترو د لمونځو دپاره نشته، په کوم ځای کي چي د اختر لمونځ کيږي هلته بل لمونځ کول مکروه دی که د لمانځه ترمخه وي او که وروروسته، په کور کي هم د اختر تر لمانځه دمخه لمونځ کول مکروه دی مګر د اختر تر لمانځه وروسته په کورکي لمونځ کول مکروه نه دی، همدارنګه ښځي

(c) ketabton.com: The Digital Library

يا هغه څوک چي په څه عذر د اختر په لمانځه کي ګډون نه کوي د هغوی نفل لمونځ کول مخکي د اخترتر لمانځه مکروه دی.

د دواړه اخترو په خطبه کي د صدقۀ فطر احکام او د لوی اختر په خطبه کي مسائل او د تشريق د تکبيرو احکام بيانول ضروري دی د تشريق تکبيرونه يعني تر لمانځه وروسته يوځل

اَللّٰهُ اَكبَرُ اَللّٰهُ اَكبَرُ لاَاِلٰهَ الاَّاللّٰهُ وَاللّٰهُ اَكبَرُ اَللّٰهُ اَكبَرُ وَلِلّٰهِ الْحَمدُ

ويل پر هغه چا واجب دی چي د اخترلمونځ ورباندی واجب وي، پر ښځه او مسافر واجب نه دي، هغه څوک چي د اختر لمونځ ورباندي واجب نه وي د لوی اختر په ورځو او شپو کي په امام پسي لمونځ په جماعت وکړ امام د سلام ګرځولو متصل د تشريق تکبيرونه وايي نو په ګډون د دغه شخص پر ټولو مقتديانو يې ويل واجب شول.

د تشريق تکبيرونه د عرفات د ورځي يعني د لوی اختر د مياشتي د نهم تاريخ د سهار څخه شروع او د ديارلسم تاريخ تر مازديګر پوري چي ټوله درويشت لمونځونه کيږي واجب دی، څوک چي ځان له لمونځ کوي يا ښځه يا مسافرهم د تشريق تکبيرونه وايي ډير احسن عمل دی.

دغه تکبيرونه متصل د هرلمانځه وروسته په لوړ آواز ويل

(c) ketabton.com: The Digital Library

واجب دي، خو د ښځو د پاره په کراره ويل ښه دي، که د امام څخه هير شول نو مقتديان دي ژر شروع په وکړي، د اختر د لمانځه نه وروسته هم د ځينو فقهاؤ په نزد تکبيرونه ويل واجب دي.

که د چا څخه د اختر لمونځ تير شو نو په ځانګړه توګه د اختر لمونځ نه شي ادا کولای که بل جماعت ته ځان ورسوي ډير به ښه وي

همدارنګه که څوک د اختر د لمانځه په جمع کي شريک شو او په کوم سبب يې لمونځ مات شو نو هغه يې هم قضاء نشي کولای او نه قضاء پر واجب ده، که د ډيرو خلګو لمونځ په څه سبب مات شوی وي نو بيا قضاء ورباندي واجب ده او په جمع سره به يې کوي.

که په څه عذر د اختر په لمړۍ ورځ ونکړه شو نو د کوچني اختر لمونځ به په دوهمه ورځ او د لوی اخترلمونځ د ذي الحجې تر دوه لسم (١٢) تاريخ پوري کولای شي، د لوی اختر لمونځ که بی عذره پاته شي په دوهمه ورځ يې کول مکروه دی.

د جنازې لمونځ

د جنازې لمونځ په واقعيت کي د مړي دپاره د الله ﷻ څخه د دُعا غوښتل دی.

(١) د جنازې د لمانځه د وجوب د پاره ټول هغه شرطونه دي چي د لمانځه د پاره دي (مسلمان، عاقل او بالغ) يو شرط چي

(c) ketabton.com: The Digital Library

پکي زيات دی د مړي څخه خبريدل دي بې خبري عذر دی.

(۲) د جنازی د لمانځه د پاره دوه شرطونه دی:

اول هغه چي د لمونځ کوونکوسره تعلق لري لکه د بدن پاکي، د عورت پټول، قبلې ته مخ کول او داسي نور، د جنازې په لمانځه کي د وخت شرط نشته، که د لمانځه د تيريدو خطره وي نو تيمم کول جائز دی.

دوهم هغه شرطونه دي چي دمړي سره تعلق لري او هغه شپږ دي:

(۱) مړی به مسلمان وي که څه هم فاسق يا بدعتي وي لمونځ يې جائز دی ، څوک چي د وخت د پاچا په مقابل کي بغاوت وکړي او مړ شي لمونځ ورکول يې جايز نه دی، که د جنګ نه پس مړ شي بيا يې لمونځ جائز دی.

(۲) ځيني کسان د جنازې لمونځ د بوټو سره کوي، که بوټونه پاک وي نو څه باک يې نسته او که ناپاکه وي نو هغه به بوټونه پاکوي يابه يې له پښو باسي، که دغه پاکي په نظر کي و نه نيسي نو لمونځ يې نه کيږي.

(۳) د کوم ماشوم چي مور يا پلار مسلمان وي هغه به مسلمان ګڼل کيږي.

(۴) د مړي د بدن د حقيقي او حکمي نجاست څخه پاکول، که نجاست له بدن څخه راوتلی وي او په بدن پوري نښتی وي نو خير دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۵) د مړي نه مراد هغه څوک دی چي ژوندی پیدا سوی وي بیا مړ شي، که مړ کوچنی پیدا سي هغه ته لمونځ ورکول صحیح نه دی.

[ردالمحتار ص ۵۸۲ اول ټوک، بحرالرائق ص۱۸۸ دوهم ټوک]

(٦)که یو مړي د نجاست حکمیه څخه پاک نه وي یعني غسل نه وي ورکول سوی یا تیمم نه وي وکړل سوی په هغه صورت کي چي غسل ناممکن وي نو هغه ته لمونځ ورکول روا نه دي مگر که د هغه پاکوالی ممکن نه وي مثلاً بې غسله یا بې تیممه ښخ شوي وي او پر قبر یې خاوري هم اچول شوي وي نو بیا و هغه ته لمونځ ورکول دده پرقبر باندي په دغه حالت کي روا دی.

که پر یوه مړی باندي بیله غسله او بیله تیممه لمونځ شوی وي او تر دفن وروسته معلومه شي چي هغه ته غسل نه وو ورکړه شوي نو د ده پر قبر باندي دي دوهم ځل لمونځ وشي ځکه چي د اول ځل لمونځ نه دي صحیح شوی، او س چي غسل ممکن نه دی نو لدې سببه لمونځ یې صحیح کیږي.

[بحرالرائق ص ۱۷۹ دوهم ټوک، ردالمحتار ص ۵۸۲-۵۹۲]

(۷) د مړي د بدن هغه حصه به پټه وي چی پټول یې واجب او ضروري دی، که مړی بالکل لغړ وي نو لمونځ ورکول روا نه دي

[درمحتار ص ۱۲۱ اول ټوک، ردالمختار ص ۵۸۲ اول ټوک]

(۸) مړی به د لمونځ کونکو و مخ ته وي که مړی د لمونځ کونکو

(c) ketabton.com: The Digital Library

و شاته وي لمونځ يې نه صحيح کيږي.

[درمحتار ص ۱۲۱لومړي ټوک، ردمختار ص۵۸۲ اول ټوک]

همدارنګه د مړي موجوديت هم شرط دی که مړی موجود نه وي نو د جنازې لمونځ جائز نه دی.

د جنازې په لمانځه کي دوه رکنه دي:

اول څلور ځله الله اکبر ويل چي هر تکبير د يوه رکعت په ځای دريږي. دوهم قيامه يعني په ولاړه د جنازې لمونځ کول، څرنګه چي په نورو لمونځوکي دريدل فرض دي او بيله عذره يې پريښودل جائز نه دي دلته هم داسي دي، د عذر احکام لکه څنګه چي هلته دي دلته هم دغسي دي.

د جنازی په لمانځه کي رکوع، سجده،قعده او داسي نور نشته خو درې شيان پکي سنت دي:

(۱) د الله ﷻ ثنا.

(۲) پر رسول ﷺ درود ويل.

(۳)مړي ته دعا کول.

د جنازې په لمانځه کي جماعت شرط نه دی که يو نفر يې وکړي نوهم فرض اداشو مګر په جماعت کول ډېر ګټور دی ځکه چي د ګڼو مسلمانانو په جمع کي د دعا د قبليدو اميد زيات وي.

د جنازې د لمانځه مستحبه او مسنونه طريقه داسي ده چي

(c) ketabton.com: The Digital Library

مړی به په خپل مخ کي کښېږدي امام به د مړي سينې ته برابر ودرېږي خلک به صفونه طاق جوړکړي يعني درې يا پنځه يا اوه او ټول به داسي نيت وکړي:

نَوَيتُ اَن اُصَلِّيَ لِلّٰهِ تَعَالى اَربَعَ تَكبِيرَاتِ صَلاَتِ الجَنازَةِ اَلثَّنَاءُ لِلّٰهِ تَعَالى وَالصَّلوٰةِ عَلى رَسُو لِه وَالدُّعَاءُ لِهٰذَ الْمَيِّتِ اقتَدَيتُ بِهٰذَ لأمَامِ مُتَوَجِّهًا اِلى جِهَةِ الكَعبَةِ الشَّرِيفَةِ.

ژباړه: نيت مي وکړ د زړه د اخلاصه څلور تکبيره لمونځ کوم ثناء وايم الله ته درود ويم پر رسول د الله دعاکوم دغه ميت ته اقتدا مي ده په دغه حاضر امام پسي مخ مي دی پر لوري د کعبې شريفي.

امام او مقتديان به د اللّٰهُ اکبر په ويلوسره لاسونه غوږوته پورته کړي او ترنامه لاندي به يې ونيسي او دغه ثناء به ووايي:

سُبْحَانَكَ اللّٰهُمَّ وَبِحَمدِكَ وَتَعَالى جَدُّكَ وَجَلَّ ثَنَاءُكَ وَلآاِلٰهَ غَيرُكَ .

بيا دي بل الله اکبر ووايي لاسونه دي نه ښوروي او دا درود دي ووايي:

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَّ عَلى الِ مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيتَ وَسَلَّمتَ وَ بَارَكتَ وَ رَحِمتَ وَ تَرَحَّمتَ عَلى اِبرَاهِيمَ وَ عَلى الِ اِبرَا هِيمَ اِنَّكَ حَمِيدٌ مَّجِيدٌ

بيادي اللّٰهُ اکبر ووايي لاسونه دي نه ښوروي او د مړي دعا

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي ووايي، که مړی بالغ نارینه یا بالغه ښځه وي:

اَللّٰهُمَّ اغفرلحَیِّنا وَمَیِّتنا وَشَاهِدنَا وَغَائِبنا وَصَغِیرِنَا وَکَبِیرِنَا وَذَکَرِنَا وَاُنثَانَا اَللّٰهُمَّ مَن اَحیَیتَهُ مِنَّا فَاَحیِه عَلَی الاِسلاَم وَمَن تَوَفَّیتَهُ مِنَّا فَتَوَفَّهُ عَلَی الاِیمَان.

په ځینو احادیثو کي نوري دعاوي هم راغلي دي چي یوه دغه د نارینه د پاره ده:

اَللّٰهُمَّ اغْفِرلَه وَارحَمهُ وَعَافِه وَعفُ عَنهُ وَ اَکْرِم نُزُلَه وَوَسِّع مُدخَلَه وَاَغْسِلْه بِالْمَاءِ وَالثلجِ وَالبَرَدِ وَنَقِه مِنَ الذنُوبِ کَمَایُنقَیَّ الثوبُ الاَبیَضُ مِنَ الدَّنَسِ وَاَبدله دَارًا خَیرًامِن دَارِه وَزَوجًاخَیرًامِّن زَوجِه وَاَهلاًخَیرًامِّن اَهلِه وَ اَدخِله الجَنَّةَ وَاَعذه مِن عَذَابِ القَبرِوَعَذَابالنَّار.

بلکه امام شافعي (رح) دواړي دعاوي سره یو ځای کړیدي او لکه مخکي چي مو وویل چي په احادیثو کي نوري دعاوي هم راغلي دي هره یوه چي یې خوښه سي هغه دي ووایي.

که مړی نابالغ هلک وو نو دا دعا دي ووایې:

اَللّٰهُمَّ اجعَلهُ لَنَافَرطًا وَّاجعَلهُ لَنَا اَجرًا وَّذُخرًا وَّجعَلهُ لَنَا شَافِعًا وَّمُشَفَّعًا

(c) ketabton.com: The Digital Library

که مړی نابالغه نجلۍ وي نو دا دعا دي ووايي:

اَللّٰهُمَّ اجعَلهَا لَنَا فَرطًا وَّاجعَلهَا لَنَا اَجرًا وَّذُخرًا وَّاجعَلهَا لَنَا شَافِعَةً وَّمُشَفَّعَةً.

لدې دعا وروسته امام بيا الله اکبر وايي او سلام ګرځوي له سلام ګرځولو سره لاسونه کښته پريښودل کيږي.

امام به هم تکبيرونه په لوړ آواز وايي او هم به سلام په لوړ آواز وايي چي مقتديان يې واوري خومقتديان به يې په کراره سره وايي.

سنت او نفل لمونځونه

د سهار د لمانځه نه مخکي دوه رکعته لمونځ سنت دي په احاديثوکي يې ډير تاکيد راغلی دی، که کومه ورځ ناوخته سي او د لمانځه وخت بالکل آخر وي چي صرف دوه رکعته لمونځ کيداي شي نو دوه رکعته فرض دي وکړي کله چي لمر راوخيژي نو د سنتو قضاء دي راوړي.

د ماسپښين د څلور رکعتو فرضوڅخه مخکي څلور رکعته سنت او وروسته بيا دوه رکعته سنت ډير ضروري دي بيله عذره پريښودل يې سخته ګناه ده.

د مازديګر د څلور رکعته فرضوڅخه مخکي څلور رکعته

(c) ketabton.com: The Digital Library

سنت ډېرثواب لري خو دومره تأکید یې نشته که چا و نه کړل ګنهګار نه دی او که یې وکړل ثواب یې ډیر دی.

د ماښام د درې رکعتو فرضو څخه وروسته دوه رکعته سنت هم ډیرضروري دي او بیله عذره پریښودل یې ګناه ده.

د ماسخفتن د څلور رکعته وروسته دوه رکعته سنت هم ضروري دي پریښودل یې سخته ګناه ده، همدارنګه د فرضو څخه مخکې څلور رکعته سنت کول ډیر ثواب لري خو پریښودل یې ګناه نه ده.

کوم سنت چې کول یې ضروري وي هغه مؤکد دي چې په یوه شپه او ورځ کې دوولس(۱۲) رکعته دي، دوه د سهار، شپږ د ماپښین دوه د ماښام، دوه د ماخوستن.

په روژه کې تراویح او د شپې تهجد هم ځینو فقهاؤ په سنت مؤکد کې شمیرلي دي.

څومره لمونځونه چې د شریعت له طرفه مقرر دي که د هغه څخه څوک زیات لمونځونه کوي چې څومره یې زړه وغواړي و دي کړي ولي لمونځ کول باید په مکروه وخت کې نه وي، د فرض، واجب، سنت او وِتر لمونځو څخه علاوه نور ټول نفل دي، نفل چې څومره کوي هغومره یې ثواب ډیر دي.

د بعضي نفلو ډیر لوی ثواب دي او په لږ خواري سره حاصلیدلای شي لکه تحیة الوضوء، اشراق، تحیة المسجد،

(c) ketabton.com: The Digital Library

صلوة التسبیح چي هر یو ځانته تفصیل لري:

تحیةالوضوء: کله چي څوک اودس تازه کړي نو وروسته دي دوه رکعته نفل وکړي، په احادیثو کي یې ډیر فضیلت راغلی دی خو چي په مکروه وخت کي نه وي.

صَلٰوةُ الاِشْرَاق: د سهار دلمانځه وروسته چي څوک بیله درود شریف او نورو اذکارو څخه د دنیا په کار مشغول نه شي کله چي لمر ښه راوخیژي چي رڼایې سپینه شي او دوه رکعته نفل لمونځ وکړي د یوه حج او عمرې غوندی ثواب لري، که د سهار د لمانځه څخه وروسته د دنیاپه کار اخته شي بیا د لمر د راختو څخه وروروسته دوه رکعته نفل لمونځ وکړي هم اشراق بلل کیږي خو ثواب یې د مخکي نه کم دي، د څاښت د لمونځ په نوم هم یادیږي.

تَحِیةُ المَسجد: کله چي څوک په تطهیر سره مسجد ته داخل شي د جماعت د دریدو څخه مخکي دوه رکعته نفل اداکولو ته تحیة المسجد وایي، رسول الله ﷺ فرمایي: له تاسو نه چي څوک مسجد ته داخل شي څو چي دوه رکعته نفل د تحیة المسجدیې نه وي کړي نه دي کښیني، که جماعت تیار وي نو په جماعت کي ګډون ډیر افضل دي، د تحیةالمسجد نفل یوازي د ماپښین، مازدیګر او ماخُستن د لمونځو ترمخه کیدای شي، د سهار د لمانځه څخه مخکي یوازی دوه رکعته سنت سته او د

(c) ketabton.com: The Digital Library

مابنام د لمانځه مخکې هم نفل لمونځ نه بنايي چې وکړل شي.

صَلٰوةُ الاَوَابِين: د مابنام د لمانځه څخه وروسته لږ تر لږه شپږ رکعته تر شل رکعته پورې نفل لمونځ کول د صَلٰوة الاابين په نوم سره يادېږي.

صَلٰوةُ التَهجُد: د شپې په وروستۍ دريمه برخه کې نفل لمونځ ادا کولو ته د تهجد لمونځ ويل کيږي، د تهجد لمونځ تر څلور رکعته کم او تر دوولس رکعته زيات نه دي.

صَلٰوةُ التَسبيح: په احاديثو کې د صلٰوة تسبيح ډېر فضيلت بيان شوي دي رسول الله ﷺ خپل تره حضرت عباس رضي الله عنه ته فرمايي چې پدغه لمانځه سره به ستا کوچنی، لوی، راتلونکي او تيرشوي ګناهونه معاف شي، که طاقت لري نو هره ورځ دغه لمونځ کوه، که نه په هفته کې يوه ځل، که نه په مياشت کې يوځل، که نه په کال کې يوځل او که نه په ټول ژوند کې يوځل ضرور وکړه.

د صلٰوة تسبيح طريقه داسې ده چې د څلورو رکعتو نيت تړل کيږي د سُبحانک اللهُمَّ وروسته پنځلس واره سُبحَانَ اللهِ وَالحَمدُ لِلّٰهِ وَلاَ اِلٰهَ اِلا اللهُ وَاللهُ اَکبَرُ ويل کيږي بيا تر اعوذ بالله، بسم لله، الحمد لله او سورت څخه وروسته او د رکوع نه مخکې لس ځله، په رکوع کې د سبحان ربي العظيم وروسته لس ځله، چې د رکوع

(c) ketabton.com: The Digital Library

څخه ولاړ سي په قومه کي لس ځله، په اوله سجده کي د سبحان ربي الاعلی وروسته لس ځله، چي د اولي سجدې څخه راپورته سي او کښيني لس ځله، بيا په دوهمه سجده کي د سبحان ربي الاعلی وروسته لس ځله.

دارنګه دا تسبيح په يوه رکعت کي پنځه اويا(۷۵) ځله کيږي، وروسته چي و دوهم رکعت ته ولاړ سي د سورة فاتحه څخه وروسته پنځه لس ځله ويل کيږي، همدارنګه په پاته رکعتو کي په بيان سوې طريقه سره عمل کول دي، په څلور رکعاتو کي درې سوه (۳۰۰) ځله ويل کيږي.

دا طريقه امام ترمذي (رح) د عبدالله ابن مبارک (رح) څخه روايت کړيده، دا لمونځ غير له مکروه وخت څخه بل هر وخت کول روا دی.

په کوم وخت کي لمونځ ماتول جائز دي

(۱) که څوک د موټر يا ګاډی يا هوايي جهاز څخه را کښته سوی وي واړه، ښځه يا سامان يې هلته پروت وي او دی لمونځ کوي خو هغه نقليه حرکت کوي نو ده ته لمونځ ماتول جائز دي تر څو هغه نقليه ورڅه ولاړه نه سي.

(۲) که مار، زمری يا هر درنده وليدل شي چي د ده د ځان د پاره خطره وي لمونځ ماتول جائز دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۳) که د چرګانو یا نورو مرغانو کوډل خلاصه پاته وه سپی یا پیشو هغه لوري ته ولاړه او ویره وه چي وبه یې خوري نو لمونځ ماتول جائز دي.

(۴) که پر لمانځه ولاړ وو چا یې بوټونه یا کوم بل شی پورته کړ دا ویره وه که لمونځ پوره کوي غل به وتښتي نو لمونځ ماتول جائز دي.

(۵) که دیګ پر اور پروت وو پر جوش راغی او تویېدی که یې د ضایع کیدو قیمت د یوه درهم سره برابر وو نو د لمونځ ماتول جائز دي.

(٦) که په لمانځه کي د حاجت د رفع کولو ضرورت پیدا شو نو لازم دی چي لمونځ مات کړي او د ضرورت څخه ځان فارغ کړي.

(۷) که لمونځ کوونکي یو ړوند ولید او ویره وه چي په کوم کوهي یا کنده کي لویږي نو لمونځ ماتول فرض دی، که یې مات نه کړ او ړوند په کوهي کي ولویدی نو لمونځ کوونکی ګنهګار دی.

(۸) که د کوم ماشوم په جامو اور لګیدلی وو او لمونځ کوونکي ولیدی نو د ماشوم د نجات دپاره لمونځ ماتول فرض دی.

(۹) که لمونځ کوونکي ته مور، پلار، انا، نیکه د کوم خاص ضرورت د پاره ږغ ور وکړي نو فرض لمونځ ماتول فرض دی، مثلاً مور سخته ناروغه وه په څه وجه راپورته کیږي یا پریوځي

(c) ketabton.com: The Digital Library

بل څوک نه وي نو لمونځ دي مات کړي او د هغوی خدمت دي وکړي، که د خدمت بل څوک وي نو ضرورت نسته.

(۱۰)که سنت یا نفل لمونځ کوي مور، پلار، انا، نیکه ته معلومه نه وه چې دی یا دا لمونځ کوي، غږ یې ور وکړ نو لمونځ ماتول او هغوی ته ځواب ورکول واجب دي، که نه نو ګنهګار دی.

لمونځ نور هم ډیر قسمونه لري او د لمانځه په هکله نور هم ډیر مسائل شته لکه د تندر لمونځ، د استسقاء لمونځ، د استخارې لمونځ، په کعبه مکرمه د ننه لمونځ، د خوف (ویرې) لمونځ او داسې نور...

لکه څنګه چې دلته زموږ منظور یوازې د لمانځه اثبات او صحت دي نو لازم ونه ګڼل شوه چې د لمانځه ټول اقسام او مسائل ذکر کړو.

د لمانځه مینه وال د نور معلومات په هکله ټول مسائل، اقسام، احکام او ارکان په مفصل ډول په شروط الصلوات، قدوري، رحمت بیان، جنتي کالي (بهشتی زیور) او داسې نورو د فقهي کتابو ته مراجعه وکړي ستاسو بریا زما آرزو ده.

(حاجی جان محمد کاکړ)

فَسَهِّلْ یَا اِلٰهِیْ کُلَّ صَعب ❁ بِحُرْمَتِ سَیِّدِ الابرَارِ سَهِّلْ

ختـــــم شـــــو

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library